Міністерство освіти та науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Філологічний факультет

Катедра української мови
ім. проф. І. Ковалика

СЛОВОСТВІРНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ВІНГРАНОВСЬКОГО

Магістерська робота
студентки ІІ курсу групи ФЛУм-21с
спеціалізації 035.01 Українська мова та література
(освітня програма “Українська мова та література”)
денної форми здобуття освіти
Білецької Марти Орестівни

Науковий керівник – к.ф.н. доц. Кузьма І.Т.

Львів – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП 3

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕНЯ СЛОВОТВОРУ В МОВІ ПИСЬМЕННИКІВ 6

1.1. Особливості словотвірних новацій у сучасній літературній мові 6

1.2. Способи словотворення в сучасній літературній мові 15

Висновки до 1 розділу 25

РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ СЛОВОТВОРЕННЯ В ПОЕЗІЯХ МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО 27

2.1. Аналіз та характеристика творчої діяльності М. Вінграновського 27

2.3. Аналіз особливостей словотворення в дитячій поезії М. Вінграновського 31

Висновки до 2 розділу 45

ВИСНОВКИ 47

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 53

ДОДАТКИ 63

ВСТУП

Актуальність теми: Одним із найяскравіших явищ в українській літературі є поезія М. Вінграновського. Для його поетичної системи характерне розмаїття тем, мотивів, образів, але всі твори об’єднує надзвичайна щирість, емоційність, задушевність, кожному з віршів притаманний особливий сплав гармонії і краси. Неабияку роль у створенні поезії такого рівня відіграє художня деталь, яка органічно вплетена у вірші митця.

Рубіж ХХ і ХХІ ст. – час радикальної перебудови державних, економічних, політичних рис суспільного життя на всьому пострадянському просторі. У мовному відношенні на рівні деривації цей період характеризується великою кількістю новоутворень в літературній мові. Активному розвитку словотворчих процесів в літературній мові сприяли нові умови функціонування української мови, перш за все демократизація мови аж до розкутості слововживання і ослаблення «Внутрішнього цензора» у свідомості говорять і пишуть.

Більшу частину лексичних новоутворень з точки зору їх граматичної віднесеності складають іменники. Це пов'язано з цілим рядом причин, і перш за все з тим, що неологізми часто виникають для того, щоб називати нові предмети і явища навколишньої дійсності, а цю функцію виконують в мові як раз субстантиву: «саме іменники є найбільш номінативним класом слів, службовців для називання нової реалії в усіх сферах життя людини».

Крім функціональної, є й інші причини, що сприяють збільшенню числа неологізмів саме цієї частини мови, дослідники відзначають, що в міру розвитку абстрактного мислення збільшується частоту вживання іменників: «Коли мови стають старими, вони ... тяжіють до номінальним конструкцій, особливо якщо ці конструкції довгий час служили засобом наукового мислення».

Імовірно, велика кількість новоутворень-іменників пояснюється деякими особливостями мислення і, можливо, впливом офіційно-ділового, що призводить до збільшення кількості вживань віддієслівних іменників, в тому числі і нових. Неологізми-субстантиви, утворені афіксальними способами, демонструють багатство і різноманітність українського літературного словотворення.

Важливою складовою процесу словотворення в сучасній літературі набуває його використання та застосування багатьма письменника у своїй творчій діяльності, та особливе значенняя ми б хотіли підкреслити у застосування системи словотворення у творчості М. Вінграновського на базі його дитячої поезії.

Аналізуючи вище викладений матеріал, ми можемо стверджувати, що представлені нами дані зумовлюють актуальність проведення нашого магістерського дослідження.

Мета роботи: метою даної магістерської роботи є дослідження словотвірних особливостей мови одного із найяскравіших поетів української літератури М. Вінграновського. Відповідно до поставленої мети випливають такі завдання:

- Дослідити особливості словотвірних новацій у сучасній літературній мові;
- Опрацювати літературу про способи словотворення в українській мові;
- Створити картотеку дериватів М. Вінграновського;
- Проаналізувати особливості дитячої поезії М. Вінграновського;
- Встановити особливості словотворення в дитячій поезії М. Вінграновського.

Предмет роботи: предметом магістерської роботи є характеристика словотвірних особливостей мови Миколи Вінграновського на прикладі дитячої поезії.

Об’єкт роботи: об’єктом магістерської роботи є деривати в дитячій поезії Миколи Вінграновського.

Методи дослідження: Для реалізації мети й завдань дослідження використовувалася сучасна наукова методологія, що базується на принципах: єдності початку дослідження й початку розвитку об’єкта, логічного й історичного, сходження від абстрактного до конкретного тощо. В основу методології дослідження було покладено системний підхід, специфіка якого полягає у розкритті цілісності об’єкта і механізмів, що забезпечують його

дослідження, у виділенні різноманітних типів зв’язків складного об’єкта й об’єднання їх у єдину теоретичну картину.

У роботі використовувались загальнонаукові методи пізнання соціальних процесів та явищ, використовуються спеціально-наукові методи: метод термінологічного аналізу, методи експертних оцінок: аналітичний (аналіз творчості відомого українського письменника Миколи Вінграновського та особливості словотвірної мови на базі дитячої поезії досліджуваного письменника та системний (аналіз комплексного механізму управління).

Інформаційна база дослідження: основу інформаційної бази даного дослідження складають навчальні посібники, монографії, наукові статті, інтернет - джерел на досліджувану тематику та автореферати провідних науковців та дослідників творчості відомого українського письменника Миколи Вінграновського.

Теоретичне значення магістерської роботи полягає в детальному та системному дослідженні питань, пов’язаних з поставленою тематикою в даній курсовій роботі, а також має узагальнюючий характер і містить власні висновки і рекомендації з предмету дослідження в контексті теоретичного аналізу ссистеми словотворення в дитячій поезії М. Вінграновського.

Практичне значення магістерської роботи: практичне значення даної магістерської роботи полягає в дослідженні та розкритті питань, пов’язаних з темою роботи, а також їх практичним застосуванням у подальших наукових дослідженнях.

Структура роботи: дана наукова праця складається зі вступу, двох розділів, п’яти підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Магістерська робота розміщена на 62 сторінках та налічує в собі 102 посилання на бібліографічні джерела.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ СЛОВОТВОРУ В МОВІ ПИСЬМЕННИКІВ

1.1. Особливості словотвірних новацій в сучасні літературній мові

Межа XX і XXI ст. – час радикальної перебудови державних, економічних, політичних рис суспільного життя на всьому пострадянському просторі. У мовному відношенні на рівні деривації цей період характеризується великою кількістю новоутворень в літературній мові. Активному розвитку словотворчих процесів у літературній мові сприяли нові умови функціонування української мови, перш за все демократизація мови аж до розкутості слововживання і ослаблення «Внутрішнього цензора» у свідомості говорять і пишуть [1].

Нові номінації виконують як номінативну (фактоустановчу), так і впливає (оціночну, експресивну) функцію. Через це багато словотвірних неологізмів, виникаючи спочатку як неузагальнюючі речі, позначення нових предметів і явищ, що динамічно змінюються в дійсності, набувають широкого вжиткового становища в українській сучасній мові [1].

Через високий ступінь актуальності номінованих ними нових понять словотвірні неологізми в літературній мові виявляються здатними впливати на функціонування і продуктивність окремих словотворчих типів української мови. Зокрема, особливу долю переживає група складних слів без сполучного голосного. [2, с. 311].

У 1960-х рр. ця група поповнювалася під впливом іншомовної за походженням моделі словоскладання, представленої такими запозиченнями, як блок-пост (нім. Blockposten), дизель-мотор (нім. Diesel-motor) і ін., але в українській мові цього періоду не відрізнялася продуктивністю. Статус розглянутої моделі словотворення змінився в кінці XX ст. Група складних слів без сполучного голосного, яка в середині XX ст. визначалася лінгвістами як нечисленна в порівнянні з іншими типами складних слів, у даний час стрімко розширюється як у формально-структурному, так і в змістовному відношенні [2].

Більшість таких новоутворень є результатом складання двох лексичних одиниць: інтернет-форум, бізнес-центр, фітнес-клуб, топ-рівень, арт-об'єкт, допінг-проба, флікер-тест, хайтек-містечко і т. д. Найчастіше першим компонентом в їх складі є іншомовний неологізм, у тому числі й складноскорочене або усучаснене іншомовне слово типу інтернет, бізнес, фітнес, допінг, тест, кібер, топ, арт, веб, хайтек і ін. В іншомовності часто виступає як транслітероване слово (фешн-бізнес, фаєр-шоу), помітно рідше – як нетранслітерироване (fashion-тенденції) [1].

У складі словотворення можуть виступати і такі лексичні одиниці, які для української літературної мови на сучасному етапі іншомовними неологізмами не є: кава-пауза, слалом-змагання, сода-ефект, автограф-сесії, зображення-фетиш, дата-штамп і ін. Помітне місце в якості перших компонентів словотворення розглянутого типу займають абревіатури іншомовного походження, у тому числі літерні, звукові, транслітеровані, нетранслітеровані: PR (PR-відділ, PR-фахівець), піар (піар-позитив, піар-технологія, піар-компанія), SMS (SMS-спам, SMS-текст, SMS-повідомлення, SMS-діалог, SMS-маніяк, СМС-почерк, СМС-повідомлення, СМС-мову, СМС-дітки) і ін. У їх складі відзначені також абревіатури російської мови, наприклад ГРЗ-неприємності [3].

Словотворення такого типу з точки зору структури і форми відповідають відомим в англійській мові сполученням типу «rock festival» фестиваль музики в стилі рок, «top manager» головний управляючий, «dress code» правила носіння одягу, манера одягатися, «mass media» засоби масової інформації [3, с. 64].

Функціонування словотворення рок-фестиваль, топ-менеджер, дрес-код, мас-медіа, лексично і семантично висхідних до іншомовних прототипів, широко відомих в українських газетних та літературних текстах. Суттєво слід зауважити, що в системі англійської мови такі мовні одиниці визначаються як «нестійкі складні слова» [2].

Відмінність від вільних словосполучень полягає в тому, що їх перші компоненти можуть в англійській мові осмислюватися або як основи іменників, як частини складного слова, або як прикметники, утворені від них шляхом

конверсії і виступають як частини словосполучення. Ця ж обставина дозволяє говорити про «нестійкості» таких структур як складних щільнооформленних слів [2, с. 313].

Як одиниці сучасної літературної української мови словотворення розглянутого типу мають ознаки складного слова. Перш за все, такою ознакою є щільнооформленність слова, що підтверджується незмінюваністю перших компонентів складань, навіть якщо вони належать до тих іншомовних прототипів, які в українських текстах представлені змінними словами: реалізація бізнес-цілей (пор. власники бізнесу); в боулінг-центрі (пор. Білоруська федерація боулінгу) і ін. [2].

Характерно, що слова, іншомовного походження, які вже не усвідомлюються носіями української мови, виступаючи в позиції перших компонентів таких словотворень, також набувають ознаки незмінності. Про це свідчать, наприклад, такі форми зміни словотворення сода-ефект в рекламних телевізійних текстах: секрет в дивовижному сода-ефекті; Пемолюкс з сода-ефектом [2].

Граматична щільнооформленність таких лексичних одиниць підтверджується і тим, що вони мають морфологічні показники роду, числа і відмінка відповідно до граматичної характеристики слова, що входить до складу словотворення в якості другої частини, пор., наприклад, іменник фітнес-мережа дружин. У. і фітнес- чоловік. У.: у найбільшій фітнесітці України в нього є безстроковий абонемент (пор. в тому ж тексті: цілодобовий фітнес він може собі дозволити) [1].

Поряд з ознакою щільнооформленність словотворення розглянутого типу характеризується семантичною цілісністю, яка полягає в особливому значенні похідного складного слова, яке охоплює й підпорядкує собі семантику окремих компонентів. Таким загальним і стійким значенням є значення атрибутивності, яка має широкий спектр смислових відтінків, так як формується на основі вираження відносин різних типів: суб'єктних – майстер-клас урок, який проводить майстер, об'єктних – слалом-змагання (Змагання зі слалому),

родовидових - фітнес-йога (фізичні вправи у вигляді йоги), локальних - інтернет-енциклопедій (енциклопедія, яка розміщена в Інтернеті), цільових – гольф-поле (поле для гри в гольф); як вираження ставлення до виду діяльності – бізнес-структури (підрозділи, які працюють в сфері бізнесу), відносини до способів і засобів дії – онлайн-конференція (конференція без просторових обмежень), ставлення до гендерною ознакою – леді-бос (жінка-керівник у сфері бізнесу) [1].

Деякі словотворення, до складу яких входять нові запозичення, які отримали в газетних текстах статус ключових слів (типу інтернет, бізнес, веб, онлайн, тест, піар, кібер, шоу), в мові ЗМІ характеризуються широким поширенням і стійкістю вживання для вираження атрибутивно-об'єктних значень [1].

Об'єктивно існуюча комунікативна потреба вираження різноманітних атрибутивно-об'єктних відносин, які формуються під впливом складної і динамічної картини світу, обумовлює високий ступінь свободи, з якою, поєднуючись, входять до складу словоскладання такого типу лексичні одиниці, різні за походженням, тематичної приналежності, семантичної сполучуваності, стилістичного забарвлення: дата-штамп, бізнес-бійка, інтернет-вир, піар-пробірка, VIP-капризи, «дурман» -носкі, фітнес-подвиг і ін [1].

Свобода вибору і сполучуваності лексичних одиниць у складі нового похідного слова нерідко допускає з'єднання в семантичній структурі складного слова двох вербально виражених понять, що відносяться до різних сфер життя і діяльності людини [5].

У результаті цього словотвірного неологізму стає не стільки номінування об'єкта і властивої йому ознаки, скільки вказівка на ситуацію, яка виникає навколо такого об'єкта або у зв'язку з ним. Творення і вживання похідного слова в таких випадках зумовлено інтенцією мовця (або пише) дати вербально стисле іменування ситуації в цілому [5].

Так, уякості заголовка газетного повідомлення, у якому автор розглядає причини успіху деяких нових ресторанів, виступає словотворення успіх-салат. При цьому в тексті жодного разу не згадується слово салат, а його включення до

складу складного слова абсолютно очевидно має завдання підкреслити, спираючись на алюзію, головний сенс повідомлення: успіх ресторанної справи залежить від кухні [5].

Здатність неологічного словотворення виступає як іменування ситуацій, пов'язаних з певними реаліями дійсності, виявляється при їх вживанні як в прямому, так і в переносному значеннях. Так, наприклад, словотворення дата-штамп реалізується в газетному тексті, який містить інформацію про спрощення правил перетину кордону [5].

У такому контексті словотворення дата-штамп являє собою стягнення предикативної конструкції (штамп, який свідчить про дату перетину кордону), що включає іменники штамп і дата в читача функції. Зближення в складі нової лексичної одиниці семантично або тематично неспівпадаючих лексичних компонентів означає розвиток метафоричного (або образного) значення, яке відбувається в процесі словотворчого акту, переважно за рахунок переосмислення одного з компонентів складання [5].

Метафоричний потенціал словотворчих неологізмів типу бізнес-бійка, інтернет-вир, інтернет-психоз, фітнес-подвиг, бізнес-клімат, піар-замах, піар-пробірка, концепт-кар і ін., реалізуючись в рамках категорії атрибутивності, сприяє вираженню образної суб'єктивної оцінки явища або стану [5].

Контекстуально обумовленим є вживання словотворення «дурман» в непрямому значенні, що виник в процесі словотворчого акту на основі метафоричного (З метафоричним компонентом) перенесення. Повідомляючи про припинення спроб передати в колонію наркотики, зокрема, шкарпетки, просочені опієм, то той, хто пише, укладає цю інформацію наступним чином: випадок з «дурман» - вельми показовий [6].

Виникнення такого словотворення як мовного оказіоналізму, безсумнівно, є реакцією на потребу, яка виникла мовлення, щодо іменуванні нестандартної ситуації, яка в силу своєї «терміновості» не має і не може мати узуального однослівного позначення [6].

Очевидно, що такий спосіб утворення нових лексичних одиниць, який спирається на широкі лексичні ресурси і характеризується свободою сполучуваності компонентів, має великі потенційні можливості задовольняти потреби, які постійно виникають в стислих найменуваннях як складних, нових понять, які знову виникають, так і подій і ситуацій в цілому [7, с. 11].

На заклик до радіослухачів дати український еквівалент запозичення «флеш-моб» були отримані такі варіанти: скоросходка, глюк-стоп, все-раптом, гоп-стрілка. Цей результат цікавий перш за все тим, що з чотирьох складних слів три словотворчих неологізмах, утворених для позначення нового складного поняття, представляють тип складання двох компонентів без сполучного голосного, при цьому за участю незмінних, отже, формально не пов'язаних між собою слів [8, с. 18].

Розглянутий спосіб творення складних слів відрізняється високою активністю в сучасній українській літературній мові, про що свідчить та оперативність, з якою з'являються все нові й нові лексичні одиниці як реакція на події реального життя [8].

Через широкий смисловий потенціал такі словотворення грають роль своєрідної мовної «швидкої допомоги», яка оперативно вирішує комунікативну задачу вираження нового поняття, що формується в умовах ситуації, що миттєво виникає, на зразок шоу-надія, кібер-люди (люди з татуюванням), тигри-шоу, інтернет-партизани, інтернет-психоз та ін [8, с. 18].

У той же час багато лексичних новацій такого типу у зв'язку з включенням до їх складу іншомовних компонентів з особливо актуальним і соціально значущим змістом (типу інтернет-, бізнес-, шоу-, рок-, арт-, веб- і ін.) характеризуються стійким вживанням та розповсюдженням, особливо в сферах ділового, професійного та побутового мовлення [8].

До ознак стійкості в українській мові складних слів такого типу творення можна віднести їх словотвірний потенціал (наприклад, поява розмовних флешка на основі флеш-пам'ять, флеш-карта, бечка на основі бек-вокалістка, есемески на основі СМС-повідомлення, «фаєрщиків» на основі фаєр-шоу та ін.), а також їх

здатність мати скорочені форми (шоу-біз, шоу-бізнесову на основі шоу-бізнес) [5].

Таким чином, спостереження над функціонуванням в газетних та літературних текстах словотворення без сполучного голосного дають підстави говорити про ці словотворчі новації сучасної української літературної мови як про особливе формування типів творення складних слів-іменників, про що свідчать такі властивості нових лексичних одиниць, як:

а) щільнооформленність слів;

б) спільність словотвірного значення синтагматичного типу, яке полягає у вираженні неконкреизованих атрибутивно-об'єктних відносин в рамках складного поняття про об'єкт або ситуації;

в) спільність способу словотворення, який складається в граматично неоформленене «зчеплення» двох іменників, переважно іншомовних за походженням [6].

Новий словотвірний тип складних слів виявляє досить високий ступінь продуктивності. Схема формально-семантичної структури похідних лексичних одиниць служить моделлю творення нових слів відповідно до актуальних комунікативних запитів, задовольняючи потребу у вживанні стислих за формою іменувань тих складних понять, для вираження яких потрібні багатослівні описові конструкції предикативного типу [5].

В актуалізації цієї словотвірної моделі, яка забезпечує широкі можливості створення коротких за формою, але змістовно складних іменувань, можна бачити вияв загальної закономірності мовного розвитку, обумовленої прагненням до економії мовних засобів. У той же час інтенсивний розвиток і активізація словотвірного типу складних слів без сполучноого голосного відбувається в умовах широкого входження в українську літературну мову іншомовних лексичних запозичень, багато з яких вживаються як незмінні [26, с. 13].

Розширення цієї групи складних слів, що позначають складні поняття, виявляє також вплив з боку словотворчої моделі «нестійких» складних слів англійської мови, утворення якої представляє реалізацію однієї з основних рис

аналітичного складу мови. Все це дозволяє пов’язати спостережувану в сучасній українській мові словотворчу новацію з тенденцією розвитку української літературної мови в напрямку до аналітизму [26].

Розвиток в українській мові тенденції до аналітизму протягом тривалого історичного періоду неодноразово зазначалося дослідниками даної тематики. Але крім загальновизнаної тенденції до аналітизму «багато особливостей морфологічних і словотворчих інновацій письмового періоду, особливо останніх п'яти століть, дозволяють вбачати ознаки ще одної яскраво вираженої тенденції – до аглютинації» [26, с. 15].

Семантичне словотворення реалізується в таких різновидах семантичної деривації, як метафора, метонімія, звуження і розширення значення. Всі ці різновиди пов'язані з перерозподілом і зміною інтенсіонал і імплікаціонал. Так, метонімія, звуження і розширення значення не припускають заміни інтенсіоналу, який виступає у них як мотивуюча база[1].

Це їх загальна, яка об'єднує, особливість. Різниця між названими способами полягає в тому, що інтенсіонал може розширюватися за рахунок деяких компонентів імплікаціоналу, у цьому випадку ми маємо справу з метонімією; він може усікатися за рахунок уточнення компонентами імплікаціоналу, тоді виникає звуження значення; нарешті, інтенсіонал може піддаватися звуження без участі імплікаціоналу, у цьому випадку виникає розширення значення. Зазначені процеси перетворення семантичної структури слова фактично виконують ту ж роль, що і матеріально виражений формант в процесі морфологічної деривації [1].

У словотворчій системі просторіччя спостерігаються, крім того, випадки взаємодії морфемной і семантичної деривації – конверсія і метафорична мотивація. Особливо яскраво це взаємодія проявляється в рамках останнього із зазначених способів. При метафоричній мотивації слово створюється за допомогою морфологічних засобів, при цьому звертає на себе увагу факт використання тих же афіксальних морфів, тих же способів словотворення, які характерні для морфемного словотворення просторіччя [1].

Однак відносини в парі мотиваційне-мотивоване при цьому демонструють той же тип відносин, який з'являється при метафор тощо. Заміну інтенсіоналу мотивуючої бази за рахунок актуалізації імплікаціоналу. Метафорична мотивація, як і метафора – це надзвичайно продуктивний спосіб в словотворчій системі просторіччя XVIII століття [1].

Показово, що словотвірні новації останніх років з наочністю підтверджують і цю тенденцію. Своєрідність нового словотвірного типу складних слів без сполучного голосного складається саме в характерному для аглютинативного способу словотворення зчепленні компонентів при збереженні їх звукового складу, що органічно пов'язано з незмінюваністю, притаманної багатьом іншомовним компонентам нових складних слів [2].

Таким чином,у сучасній українській словотвірній системі відповідно до історичних тенденцій розвитку української мови в умовах помітного іншомовного впливу формується особливий словотвірний тип складних слів як засіб вираження складних понять атрибутивності і ситуативності [2, с. 316].

1.2. Способи словотворення в сучасній літературній мові

У лексикологічних дослідженнях питання розвитку та формування галузевих термінологічних підсистем займають важливе місце. У 30-ті роки XX століття з лінгвістики виділилася і почала складатися нова прикладна наукова дисципліна, що має об'єктом дослідження терміни і термінологічні системи – термінознавство. [27, с. 11].

Все, що пов'язано з з'ясуванням поняття терміна, зближує лінгвістику не тільки з різними областями наукового знання, а й з різними сферами виробничої практики і професійної праці. Термінологічна лексика розвивається і поповнюється надзвичайно швидко. Значення цього лексичного пласту і його питома вага в загальному словниковому складі мови весь час зростає [27].

Терміни окремих терміносистем об'єднані не за мовною, а за зовнішньою для мови ознакою, представляючи собою не просту сукупність слів, а систему слів або словосполучень, певним чином між собою організованих. Їх пов'язує єдність, близькість тих реалій, понять, найменуваннями яких вони є. Зміни, що відбуваються в складі конкретної терміносистеми, відображають зміни в змісті понять, які, в свою чергу, свідчать про ступінь вивченості того чи іншого явища, об'єкта реальної дійсності [27].

Це так звана позамовна або екстралінгвістична сторона упорядкування термінології. Але існує також і інша – внутрішньомовне або лінгвістичне упорядкування термінів. Термінологічна лексика як частина словникового складу мови має низку цікавих властивостей. Вони є найбільш розвиненою частиною словникового складу в порівнянні з його іншими частинами. Саме на матеріалі термінологічної лексики найбільш ясно проявляється дія законів мови, головним чином словотворчих [29, с. 70].

Для нових об'єктів номінації використовуються всі, наявні в мові, способи словотворення, будь-які власні лексичні ресурси національної мови, ресурси міжнародного словникового фонду, лексика інших національних мов. При цьому

термінологічний словотвір не повторює механічно прийоми загальнолітературного творення слів [27].

Відбувається своєрідний «природний відбір» тих способів і конкретних засобів словотвору, які б відповідали вимогам, пред'явлених до спеціальних найменувань і функцій їх в мові науки [27, с. 13].

А це зводиться в кінцевому підсумку до відбору і формування спеціалізованих на вираженні певних значень деривaційних морфем і цілих моделей. Вивчення особливостей словотворення в мові науки і техніки представляє безсумнівний інтерес, так як правильне розуміння закономірностей сучасного термінологічного словотвору допоможе здійсненню практичного терміноутворення. Але є і ще одна сторона цього питання, безпосередньо пов'язана з практикою викладання іноземних мов у ВНЗ, з практикою підготовки фахівців різних галузей науки і техніки [30, с. 87].

Виявлення особливостей словотворення і продуктивних для даної сфери словотворчих моделей значно полегшило б і активізувало засвоєння лексичного та граматичного матеріалу [30].

Саме в області засвоєння словотворчих закономірностей і можливостей, що вивчається, необхідний строгий і обґрунтований відбір всіх словотворчих засобів, необхідне створення системи вправ, які проводилися б не ізольовано і епізодично на різних етапах навчання, а були б обов'язковим компонентом роботи над лексикою [31, с. 406].

У даному підрозділі ми спробуємо проаналізувати систему словотвору в області термінології, попередньо зупинившись на деяких принципових для даного дослідження питаннях термінознавства: уточнення визначення понять «термін» і «термінологія», ознаках терміна, способах термінотворення.

Існує безліч визначень терміну, що відображають різні підходи їх авторів до визначеного поняття. Однак більшість дослідників підкреслюють функціонально-смислову сторону терміна і сходяться на розумінні терміна як слова або словосполучення, пов'язаного з поняттям, що належить до будь-якої галузі знань або діяльності [30].

Важливим моментом є питання про розмежування понять «термінологія» і «номенклатура». Спірним є також питання про те, якими граматичними категоріями може бути представлена термінологічна лексика. Ми будемо дотримуватися тієї точки зору, що термінологічна лексика представлена іменниками і словосполученнями на їх основі [27].

Таким чином, будемо вважати, що будь-яка мовна система, що представляє ту чи іншу область знання, включає в себе власне термінологію, тобто сукупність імен іменників і іменних словосполучень, які називають поняття даної області, і такі словоформи з певними значеннями, як дієслова, дієприкметники, прислівники, прикметники, за допомогою яких реалізуються знання про галузь науки або техніки [27, с. 15].

Такі слова дозволяють пов'язувати в пропозиції наявні терміни, характеризують властиві їм ознаки, термінологізують предикати в пропозиції і т.д. У лінгвістичній літературі встановилася міцна традиція вбачати в природі терміна певну кількість ознак. Серед цих ознак основними вважаються системність (або систематичність), однозначність, точність, стилістична нейтральність, відсутність емоційної і експресивній вираженості, стислість.

З приводу наявності або відсутності у термінів тих чи інших ознак серед лінгвістів не припиняються суперечки. Ми не будемо зупинятися тут на цих питаннях докладніше [5].

Відзначимо тільки, що велике значення для правильного розуміння особливостей функціонування термінів має висунута ідея термінологічного поля. За цим визначенням, поле для терміна – це дана термінологія, поза якої слово втрачає свою характеристику терміна; термін пов'язаний не з контекстом, а з термінологічним полем, яке і замінює собою контекст. Саме виходячи з цього і слід розглядати всі ознаки термінів .

Терміни-словосполучення зазвичай класифікуються як за ступенем смислової розставленості, так і за ступенем відображення в них системності понять даного термінологічного ряду. До першої групи відносять нерозкладні

термінологічні словосполучення або терміни-фразеологізми типу «троянда вітрів», «гусячі лапки», «ластівчин хвіст» [1].

Ці терміни не відображають системи понять певної дисципліни. У них відображаються тільки деякі зовнішні ознаки предметів. Подібні терміни великого поширення не мають. До другої групи належать численні термінологічні найменування, якими характеризуються формально розкладені компоненти [1].

Таким чином, розглянувши всі викладені вище, приходимо до наступних висновків:

1 Терміни складають головну специфіку лексичної науки, це найбільш інформативна його частина. Вони роблять лексичний склад мови принципово відмінним (але не ізольованим) від лексики загальнолітературної мови за кількома напрямками: семантично, функціонально, за сферою поширення, за джерелами, способів і засобів словотворення, і нарешті, за семіотичним складом одиниць найменування [31].

2 Системність у словотворенні може вивчатися на матеріалі термінології в силу того, перш за все, що термінологія системна, так як і система термінів позначає систему взаємопов'язаних понять. акт термінологічного словотвору знаходиться в тісній залежності від класифікації понять, у рядах яких буде перебувати знову утворений термін (як найменування поняття цього ряду), оскільки терміни одного класифікаційного ряду по можливості повинні бути утворені за однією словотворчою моделлю [31].

Термін не тільки називає поняття (служить його назвою), але і відображає в якійсь міру зміст поняття. Вироблення семантично спеціалізованих словотворчих морфем і моделей, використання стандартних способів для утворення термінів всередині певної класифікаційної схеми, залучення нових, невластивих звичайній мові засобів вираження спеціальних понять – все це результат підпорядкування принципу доцільності [31].

3 Проведений аналіз термінів, які стосуються галузі хімічного машинобудування, показав, що дана термінологічна система також має

властивий всім термінологічним системам особливості, тобто їй властива системність у сфері словотворення. Але ця системність проявляється в рамках всієї системи, окремі ж розглянуті підсистеми значних відмінностей не мають [31, с. 409].

Це призводить до необхідності розглядати ще хоча б одну підсистему хімічного машинобудування, а також будь-якої з суміжних галузей науки з метою перевірки даного висновку щодо підсистем і встановлення подібностей і відмінностей між різними термінологічними системами [31].

Отримані в результаті проведеного дослідження дані можуть використовуватися при вивченні англійської мови в немовних вузах, зокрема, для спеціальностей машинобудівного спрямування [31].

Більшу частину лексичних новоутворень з точки зору їх граматичної віднесеності складають іменники. Це пов'язано з цілим рядом причин, і перш за все з тим, що неологізми часто виникають для того, щоб називати нові предмети і явища навколишньої дійсності, а цю функцію виконують в мові як раз субстантиви: «саме іменники є найбільш номінативним класом слів, службовців для називання нової реалії в усіх сферах життя людини» [36].

Крім функціональної, є й інші причини, що сприяють збільшенню числа неологізмів саме цієї частини мови: так, дослідники відзначають, що в міру розвитку абстрактного мислення збільшується частота вживання іменників: «Коли мови стають старими, вони ... тяжіють до номінальним конструкцій, особливо коли ці конструкції довгий час служили засобом наукового мислення» [36, с. 150].

Імовірно, велика кількість новоутворень-іменників пояснюється деякими особливостями мислення і, можливо, впливом офіційно-ділового стилю (те, що К.І. Чуковський називав «канцеляриту»), що призводить до збільшення кількості вживань віддієслівних іменників, в тому числі і нових. Неологізми-субстантиви, утворені афіксальними способами, демонструють багатство і різноманітність українського літературного словотворення [41].

У системі української мови на сучасному етапі її розвитку дослідниками виділяється вісім (існують незначні коливання) основних морфологічних способів творення субстантивів - простих і комбінованих. Найпоширенішими традиційно вважаються суфіксація, абревіація, складання і префіксально-суфіксальний спосіб [41, с. 16].

Разом з тим аналіз неологізмів, що виникли в кінці XX століття, свідчить про нові тенденції в системі способів словотворення в українській мові на межі XX-XXI століть. Префіксація хоча і виділяється в граматиках як один із способів утворення іменників, але в багатьох роботах розглядається як «периферійний» спосіб, вважається менш поширеною (отже, і менш значущою для мовної свідомості), ніж, наприклад, суфіксація. Вченими неодноразово підкреслювалися відмінності між дієслівною і іменною префіксацією: для дієслова префіксальний спосіб звичайний, він навіть в якійсь мірі граматизується, у іменників же префіксальниий спосіб (хоча він, безумовно, розглядається як один з основних) представлений більш бідно і слабо [45, с. 32].

У самій мовній системі існують внутрішні обмеження, що перешкоджають широкому використанню іменної префіксації: префікси, які можуть приєднуватися тільки до основи субстантивів, в українській мові небагато: анти, віце-, контр-, пра-, над- і деякі інші. Серед них значну частину складають іншомовні префікси, іноді синонімічні споконвічно українським; а серед виключно українських префіксів відзначаються і непродуктивні, наприклад, па-.

Крім того, при аналізі іменної префіксації не повинні враховуватися префікси (наприклад, без-, з-), які приєднуються до субстантивної основи тільки одночасно з суфіксами, оскільки тут має місце не префіксальний, а префіксально-суфіксальний спосіб творення. Таким чином, в українській мові на сучасному етапі спостерігається поглиблення наступного протиріччя: з одного боку, розвиток мови і мислення призводить до все більшої активності іменних частин мови, з іншого боку, способи їх творення обмежені самою мовною системою [51, с. 215].

Здається, що природним виходом з ситуації, що склалася є видозміна деяких елементів системи. Дослідники відзначають зростання продуктивності іменної префіксації протягом XX століття. Пор., Наприклад, такі висловлювання: «У сучасній українській мові відбувається активізація префіксального словотворення в іменах іменників і прикметників»; «В українській літературній мові радянської епохи спостерігається зростання продуктивності багатьох словотворчих типів різних частин мови. Назвемо основні з них: ... префіксальні іменники з префіксами: анти-, контр-, архі-, над-, супер- ... і ін ; префіксальні прикметники з префіксами над-, не-, анти- та ін.»; «Іменна префіксація виявляє високу продуктивність [51].

Активізуються ті префікси, які передають соціально і культурологічно значиму семантику: тимчасові відносини ... відносини знищення, заперечення, протидії ... відносини неістинності, хибності ... відносини інтенсифікації, високого ступеня чого-небудь» [51].

Звертає на себе увагу активне використання іншомовних префіксів, причому іноді важко чітко розмежувати префікси і префіксоїд, так як частотність вживання коренів-префіксоїдів може призводити до остаточного «вивітрювання» їх семантики, а префікси в результаті усічення можуть ставати самостійними словами в розмовній мові: супер <суперобкладинка [51];

Такі морфеми, які зазнали лексикалізації, можуть фіксуватися і в словниках: наприклад, в словнику «Нове в українській лексиці. Словникові матеріали»(1993, 1994) зазначається, що іменник віце – «1. Заступник, помічник президента (в розм. Мови); 2. Заступник прем'єр-міністра, віце-прем'єр (в розм. Мови)» - виникло в результаті субстантивації відповідної приставки [51, с 217].

Дослідники виділяють дві групи префіксів, що характеризуються в даний час високою продуктивністю:

а) префікси для посилення значення, вираженого іменниками: архі, над-, ультра.... ;

б) префікси із значенням протилежності, протидії: контр-, анти-, не- і ін. ...

Ці префікси стандартні морфонологічні, тобто завжди представлені одною морфемою, тобто легко і без будь-яких змін з'єднуються з найрізноманітнішими основами, аж до власних назв [55].

Кількість префіксів із зазначеними значеннями збільшується (наприклад, крім перерахованих вище префіксів, що підсилюють значення іменників, слід зазначити також вельми продуктивні супер- і гіпер-). Вчені відзначають, що більшу активність проявляє і група морфем зі значенням «неістинність, хибність» (квазі-, псевдо-, псевдо-), які теж характеризуются високою продуктивністю і розширенням своїх синтагматичних можливостей [55].

Нові іменники, утворені префіксальних способом, можна класифікувати за кількома тематичними групами. Виникають префіксальні новоутворення, що відносяться до області політики (супервибори, ультраприватизатор); економіки (дедоларизація, нерезидент (фірма-нерезидент)); культури і шоу-бізнесу (постконцепт, гіпераншлаг); спорту і медицини (супермарафонец, передастма); міжособистісних відносин (антіперсона, сверхгординя); побутово-побутовій сфері діяльності (суперпаркет) і тощо. [53].

При цьому виявляється, що нові іменники, утворені за допомогою одного ж і того ж префікса, можуть відноситись до різних тематичних груп, хоча до донедавна іменники з одним і тим же ж префіксом характеризувалися більшою тематичною єдністю. Так, в Словнику української мови в 4 томах (далі – МАС) з префіксом анти- виділяється більш ніж 15 іменників, які або належать до сфери суспільно-політичної діяльності (антимілітаризм, антикомунізм), або є науковими термінами, в першу чергу, термінами з фізики (антинейтрино, антипротон, античастинки і т. д.) [53].

Однак в словниках НРЛ-93, НРЛ-94 зафіксовані неологізми з префіксом анти-, що відносяться не тільки до області політики, але і до сфери культури (антитеатр, антимуза, антибалет), до сфери міжособистісного спілкування, соціальних взаємин. Розглянемо докладніше деякі продуктивні префікси Більшість зазначених в даних словниках неологізмів з префіксом анти- характеризується як книжкова лексика [55].

Їх лексичні значення протилежні значенням інших основ, причому в ряді новоутворень змінюється і конотація похідного слова. Зміна оцінки пов'язана, в першу чергу, з конотацією утвореного слова: якщо в його значенні присутня позитивна оцінка (в тому числі і інтелектуально обумовлена), то в похідному слові з префіксом анти- може виникнути протилежна, негативна оцінка: антиінтеллігенція – «про тих, хто зараховує себе до інтелігентів, але по суті не є ними» (пор .: інтелігенція – «соціальна група, що складається з людей, що володіють освітою і спеціальними знаннями в області науки, техніки, культури і професійно займаються розумовою працею »); антикумир - «той, хто викликає найбільшу неприйняття в суспільстві»(пор .: кумир - «2. той, хто (або те, що) є предметом обожнювання, захопленого поклоніння ») [56].

Можливі і інші випадки, коли утворене слово володіє негативною конотацією, а похідне від нього набуває позитивної оцінки: антикорупціонер – «той, хто бореться з корупцією, корупціонерами» [56].

У тих випадках, коли утворене слово не володіє якою-небудь оцінністю, вона не з'являється і в похідного (наприклад, антитеатр – «авангардний театр, який відмовляється від традиційних прийомів», антибалет – «балет, протиставляє за своєю техніці, інтерпретації сюжетів і т. п. класичного балету; альтернативна хореографія ») [56, с. 635].

Конотації похідного слова можуть залежати від індивідуальних поглядів мовця: слово антидемократ – «противник демократії “може виражати як позитивну, так і негативну оцінку в залежності від політичних уподобань мовця [55].

Префікс над- має чітко виражений відтінок книжності, крім того, у більшості слів, що відзначаються в словниках, цей префікс має в собі додаткову негативну конотацію (гординя – надгординя; кримінальність – надкрімінальність), навіть якщо утворена основа була позбавлена негативного відтінку в значенні або мала позитивну конотацію (регламентація – надрегламентація – «надмірне підпорядкування, дотримання встановлених правил» [55].

Однак слова з даним префіксом, мають термінологічний характер, не несуть такої негативної оцінки, вони, як правило, нейтральні (економічний термін надприбуток, астрономічний термін надгігант). У сучасному вживанні префікс над- може приєднуватися і до слів соціально-побутової сфери, при цьому спостерігається розширення семантичних можливостей морфеми: подолання стилістичних обмежень [53].

Близький за значенням до префікса зверху дуже продуктивний в українській літературній мові кінця XX століття префікс супер-латинського походження, причому в мові-джерелі він міг бути і самостійним коренем (super - «зверху, на, над»). Частота в сучасному слововживанні цього префікса, імовірно, зобов'язана англійськії мові, де super може бути і самостійним словом, і префіксальною морфемою [53].

Таким чином, аналіз мовного матеріалу дозволив встановити, що в українській літературній мові кінця XX -початку XXI століття спостерігається активізація префіксального способу іменного словотвору, що супроводжується перерозподілом, вибірковістю префіксів (наприклад, активізація префіксів супер-, понад- і т. п.), відступом від сформованих норм (поєднання основ іменників з префіксами раніше не приєднуватися до таких основ) [53].

Висновки до 1 розділу

Отже, на основі проведеного нами дослідження в даному першому розділі, попередньо проаналізувавши весь вище викладений матеріал, ми можемо зробити наступні висновки:

Нами було встановлено, що в складі словотворення можуть виступати і такі лексичні одиниці, які для української літературної мови на сучасному етапі іншомовними неологізмами не є: кава-пауза, слалом-змагання, сода-ефект, автограф-сесії, зображення-фетиш, дата-штамп і ін.

Як одиниці сучасної літературної української мови словотворення розглянутого типу мають ознаки складного слова. Перш за все, такою ознакою є щільнооформленність слова, що підтверджується незмінюваністю перших компонентів складань, навіть якщо вони тяжіють до тих іншомовних прототипів, які в українських текстах представлені змінними словами: реалізація бізнес-цілей (пор. власники бізнесу); в боулінг-центрі (пор. Білоруська федерація боулінгу) і ін.

Як результат цього словотвірного неологізму стає не стільки номінування об'єкта і властивих йому ознаки, а скільки вказівка на ситуацію, яка виникає навколо такого об'єкта або в зв'язку з ним. Творення і вживання похідного слова в таких випадках зумовлена інтенцією мовця дати вербально стисле іменування ситуації в цілому.

Важливим моментом є питання про розмежування понять «термінологія» і «номенклатура». Спірним є також питання про те, якими граматичними категоріями може бути представлена термінологічна лексика. Ми будемо дотримуватися тієї точки зору, що термінологічна лексика представлена іменниками і словосполученнями на їх основі.

Терміни-словосполучення зазвичай класифікуються за ступенем смислового навантаження і за ступенем відображення в них системності понять даного термінологічного ряду. До першої групи відносять нерозкладні термінологічні словосполучення або терміни-фразеологізми типу «троянда вітрів», «гусячі лапки», «ластівчин хвіст».

Системність у словотворенні може вивчатися на матеріалі термінології в силу того, перш за все, що термінологія системна, так як система термінів позначає систему взаємопов'язаних понять.

Під час проведення даного дослідження, нами було визначено, що термінологічний словотвір знаходиться в тісній залежності від класифікації понять, серед яких буде перебувати знову утворений термін (як найменування поняття цього ряду), оскільки терміни одного класифікаційного ряду по можливості повинні бути утворені за однією словотворчою моделлю.

Більшу частину лексичних новоутворень з точки зору їх граматичної пириналежності складають іменники. Це пов'язано з цілим рядом причин, і перш за все з тим, що неологізми часто виникають для того, щоб називати нові предмети і явища навколишньої дійсності, а цю функцію виконують в мові як раз субстантиви: «саме іменники є найбільш номінативним класом слів для називання нових реалій в усіх сферах життя людини».

Близький за значенням до префікса зверху дуже продуктивний в українській літературній мові кінця XX століття префікс супер-латинського походження, причому в мові-джерелі він міг бути і самостійним коренем (super - «зверху, на, над»).

Таким чином, аналіз мовного матеріалу дозволив встановити, що в українській літературній мові кінця XX- початку XXI століття спостерігається активізація префіксальногопособу іменного словотвору, що супроводжується перерозподілом, вибірковістю префіксів (наприклад, активізація префіксів супер-, понад- і тощо.), відступом від сформованих норм (поєднання основ іменників з префіксами, які раніше не приєднувались до таких основ).

РОЗДІЛ 2
ОСОБЛИВОСТІ СЛОВОТВОРЕННЯ В ПОЕЗІЯХ МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО

2.1. Аналіз та характеристика творчої діяльності М. Вінграновського

Однією з прикметних рис ідіостилю Миколи Вінграновського є наявність у його творах великої кількості індивідуально-авторських одиниць, які в художньому контексті набувають вагомого експресивно-стилістичного значення.

М. Вінграновський, майстерно розвиваючи фольклорні деривaційні традиції за допомогою зменшувально-пестливих суфіксів, створює займенникові авторські лексичні новотвори з позитивною конотацією в семантиці й уводить їх у контекст із виразним народнопісенним колоритом, наприклад:

Піввітру пахло ще теплом,/ Йогенька ж половина; Коло тебенько я — дивись!/ Ходять хмари нехмарним небом,/ По воді сон зорі повивсь/ Біля тебенько, коло тебе…

Аналізуючи творчість Миколи Вінграновського, ми помітили, що експериментуючи зі словом, автор активно створював складені найменування — юкстапозити. У його лексиконі є чимало як оригінальних, так і традиційних, фольклорних одиниць, наприклад***:*** *любов-лелека, вітер-лист, дальхитавиця, зоря-пересмута, мла-темнина, сумнів-горизонт, одинота-одина, погуба-згуба тощо.*

Незвичністю форми привертає до себе увагу й авторський неологізм *перечекаяність*, який поет створив також для позначення особливого емоційного стану особи: ***Який щасливий голод на душі!/ Яка перечекаяність! Звідколи!/ Яка жага вже застеляє столи!***

Цей неологізм утворений об’єднанням двох слів: перечекати + неприкаяність — перечекаяність. У цьому випадку на кінець першого слова (дієслівної основи перечека-ти) накладається сегмент іншого слова (непри-каяність), при цьому відбувається й накладання фонем [к], [а]. Унаслідок цього

складного процесу виникає слово особливого типу, яке поєднує семантику обох твірних слів, а в своїй основі — основи (точніше — частини) поєднаних слів.

У поетичному словнику Миколи Вінграновського таких найменувань небагато, однак майже всім їм притаманні образність, стилістичне забарвлення, напр.: *несин, дрімайлик, підспівайло, стягач, сла́да*. Як уже зазначалося, автор, уводячи інновацію в поетичний контекст, зазвичай поряд розміщує мотивувальне слово, щоб увиразнити значення авторського лексичного неологізму, продемонструвати механізм його творення, напр.: ***Зранку моє скіфеня,/ Станеш до вечора скіфом; Ти прилинь, прилинь, моя прилинонько,/ розкажи про себе і як звати.***

Нерідко М. Вінграновський удається до прийому повтору (а то й нагромадження) у тексті одноструктурних дериватів певного словотвірного типу, чим досягає не лише відповідного стилістичного ефекту, зумисно унаочнює шлях появи новотворів: ***У ластівки — ластовенятко,/ В шовковиці — шовковенятко,/ В гаю у стежки — стеженятко,/ У хмари в небі — хмаренятко,/ В зорі над садом — зоренятко/ Вже народилися.***

Велика кількість авторських оказіоналізмів налічується в категорії явищ природи та абстрактних понять. Можна виокремити групу іменників-новотворів, мотивованих дієсловом падати, зокрема: *снігопадь, небопад, серцепад,* наприклад: ***Мій Києве, гайда до неї. Гайда, мій Києве-листопад… в багряному-сизому інеї, у сизо-збурену небопадь…***

Інші номінації-іменники мотивовані дієсловом летіти *(листолет, часолет)*: ***Зіходить ніч на витишений сад…Глибокий вересень шумить крилом качиним, І за вікном, у листолет відчиненим, — Червоних зір червоний зорепад.***

Окремо можна також згрупувати однокореневі номінації з морфемою сніг-, а саме: снігопадь (пор. з аналогічною номінацією небопадь), снігодощ, сніголет (аналогічно утворені такі авторські неологізми, як часолет, листолет), сніженя та інші: ***Сміється заєць з морквою за вухом, зеленим носом ловить сніженя…***; ***Суха та шибка чи волога у сніголет чи в дощосіч, але порожня йде дорога з***

гори під гору, з ночі в ніч; з далеких берегів і лоз в цю снігопадь лапату приніс від зайця Дід Мороз і дещо нам у хату…

Окрім узвичаєних двокомпонентних номінативних одиниць, Микола Вінграновський у руслі словотвору шістдесятників конструював багаточленні інформативно насичені найменування, основне призначення яких — увиразнення образності й семантичної багатоплановості поетичного тексту, напр.: ***Вітчизно-сльозе-мріє-сну,/ Прийми болінь моїх весну***

Більшість основних лексико-граматичних розрядів іменників яскраво представлена у творчому доробку поета. До них належать назви осіб, предметів та явищ дійсності, що являють собою поняття як конкретні, так і абстрактні, як-от:

– назви осіб: *скіфеня, товаришочок;*

з-поміж таких новотворів-іменників вирізняються насамперед назви осіб, які завдяки своїй багатокомпонентності мають значні стилістичні можливості порівняно з простими: *бабаюка, півпримара, холодило;*

– назви рослин і їх частин: *білоквіт, верболоззя, лілея-дрімолея, дуб-нелинь;*

– назви птахів: лелеченятко, ластівенятко, каченя-чапеня;

– назви явищ природи: вітровінь, гриминь, дощосіч, листолет, снігодощ, снігопадь;

– назви часових відрізків: всевіч, нощедення, зима-осінь-весна, літо-зимота;

– назви елементів ландшафту: морезвід, вічнотундра, небозвіддя, переяр’я, підзор’я;

– назви абстрактних понять: духоозброєння, дума-принада, серцепад;

– назви фізичних, фізіологічних та психічних станів, почуттів, емоцій: лютіж, любов-лелека, сумовиння, мрійво, гнівань, одинота-одина, перечекаяність, печальність;

– загальні назви географічних об’єктів: гора-мозоль, витребеньочка-ріка, місто-любов;

– назви конкретних предметів: футболик (у значенні м’яч), човниця, бульбохата;

– назви дій, процесів: часолет, перелеття, плинь і т. д

У контексті авторські новотвори виконують різноманітні функції, зокрема:

• служать засобом конкретизації ознак явищ природи: ***Суха та шибка чи волога/ У сніголет чи в дощосіч;***

• сприяють економії мовних засобів (для позначення певного об’єкта в мові існує описова конструкція): ***А снігодощ над вовком пролітає/ І Ріг Кривий поволі обніма;***

• стимулюють читача порівняти АЛН із загальновживаним узуальним відповідником, а відтак — активніше сприйняти контекст, замислитися над причинами створення авторської назви певного явища природи: ***З далеких берегів і лоз/ В цю снігопадь лапату/ Приніс від зайця Дід Мороз/ І дещо нам у хату;***

• служать для творення нового образу: В багряно-сизому інеї,/ У сизо-збурену небопадь...; А згорблений чумацький небопад/ Освітлює пахучі очі квітів;

• використовуються з метою створення образу і водночас задля версифікаційних потреб: ***Всі сто століть у скруті і жалі/ Під небозвіддям згрозеної днини...; Поза полем небо та піднеб’я,/ З-попід неба димаровий дим…***

2.3. Аналіз особливостей словотворення в дитячій поезії М. Вінграновського

У поетичному мовленні авторський неологізм уже сам по собі є експресемою — спеціально створеним засобом художньої виразності, одиницею поетичного тексту. Саме тому в будь-якому тексті оказіональні слова — це одні з найбільш яскравих ознак його своєрідності, нестандартності та виразності.

Саме на лексичному рівні художня мова найвиразніше виявляє свій образотворчий потенціал. Поетичне слово як своєрідний засіб комунікації є носієм не лише предметно-поняттєвої інформації, а спрямоване насамперед на актуалізацію емоційно-оцінних конотацій, на вербалізацію образно-чуттєвих вражень, уявлень.

Ліриці М. Вінграновського не властиве використання фрази, словосполучення лише для форми чи рими. Кожна його фраза, слово — це концентрований у слові стан душі людини. Індивідуальні концепти — композити та юкстапозити М. Вінграновського — роблять виразними складні номінації, які автор використовує в тексті з метою виокремити унікальність та неповторність кожної миті життя, трансформувати сірі будні у свято, надаючи їм оригінальності.

Оказіоналізми М. Вінграновського, утворення яких здебільшого яскраво демонструє деривaційні можливості мови, надають поетичній фразі, слову несподіваної метафоричності, яскравого емоційно-експресивного забарвлення.

Привертає увагу те, що поет, римуючи новотвір з установленою лексемою, що має подібну словотвірну структуру, прагне у такий спосіб своєрідно пояснити, розкрити його значення. Так, наприклад, у поезії “У ластівки – ластовенятко”, написаної для дітей , автор, враховуючи саме дитяче сприйняття, спочатку подає загальновживане “ластовенятко” – дитина ластівки, а далі “шовковенятко” – дитина шовковиці і так далі.

Пропонуємо проаналізувати деякі вірші Миколи Вінграновського, та прослідкувати, яким способом автор утворював нові слова.

***

Бабунин дощ

Бабунин дощ, на клямці цяпота,
І стежка в яблуках вже стежкояблуката,
З котяри — іскри! З м'яти — чамрота!
Пускає бульби на порозі хата…

….

Зайти чи ні до нас, до бульбохати?..
З ноги на ногу ось переступив,
Щось наче хтів було мені сказати,
Та садом знов почапав у степи…

Стежкояблуката – авторський неологізм Вінграновського. Слово утворене за допомогою складання основ (яке характеризується поєднанням основ або й цілих слів сполучним словом чи без нього) в поєднанні із суфіксальним способом . У нашому випадку це виглядає наступним чином:

Стежкояблуката ← ~~стежка~~ і яблуко

Твірні слова: стежка, яблуко

Твірні основи: стежк-, яблук- (іменні)

Спосіб творення – морфологічний, складно-суфіксальний.

Словотворчий засіб –складання основ, інтерфікс -о-, суфікс -ат-

Можна сказати, що автор «сховав» ціле речення *стежка вкрита яблуками* в одне слово, авторський неологізм.

(до) ***Бульбохати*** – авторський неологізм. Слово утворене за допомогою складання основ.

Бульбохата ← бульба і хата

Твірні слова: бульба, хата

Твірні основи: бульб-, хат- (іменні)

Словотворчий засіб – складання основ та інтерфікс -о-.

Спосіб творення – морфологічний, основоскладання.

Бульбохата у нашому розумінні може бути хатинка, яка своїм виглядом нагадує бульбу.

***

Іде кіт через лід

Іде кіт через лід
Чорнолапо на обід.
Коли чує він: зима
Його біла підзива.

…

Стала зимонька сумна:
За котом ішла весна!

Чорнолапо – авторський неологізм, який утворений за допомогою складання основ у поєднанні із суфіксальним способом.

Чорнолапо ← чорний і лапа

Твірні слова: чорний, лапа

Твірні основи: чорн- (прикметникова), лап- (іменна)

Словотворчий засіб – складання основ та суфікс –о-

Спосіб творення – морфологічний, складно-суфіксальний

Підзива – слово утворене безафіксним способом шляхом усічення твірної основи (усічення морфем).

Підзива ← підзивати

Твірне слово: підзивати

Твірна основа: підзива (дієслівна)

Словотворчий засіб – нульовий суфікс

Спосіб творення – морфологічний, нульова суфіксація.

Зимонька – слово утворене суфіксальним способом.

Зимонька ← зима

Твірне слово: зима

Твірна основа: зим- (іменна)

Словотворчий засіб – суфікс -оньк-

Спосіб творення – морфологічний, суфіксальний

***

В ясновельможому тумані

…

І стала глибша і свіжіша

Качачо-гусяча ріка,

Ожина стала ще ожіша,

Горіх, так той свого горішшя

Вже ж натрусив — земля в дірках!

Качачо-гусяча – авторський неологізм, утворений шляхом складання онов у поєднанні із суфіксальним та флексійним способами.

Качачо-гусяча ← качка і гуска

Твірні слова: качка, гуска

Твірні основи: кач-, гус- (іменні)

Словотворчі засоби: суфікси -ач-, -о-, -яч-, флексія -а-

Спосіб творення – морфологічний, складно-суфіксальний/флективний

Ожіша – авторський неологізм, утворений суфіксальним способом.

Ожіша ← ожина

Твірне слово: ожина

Твірна основа: ож- (іменна)

Словотворчий засіб – суфікс –іш-

Спосіб творення – морфологічний, суфіксальний

Горішшя – авторський неологізм, утворений флективним способом

Горішшя ← горіх

Твірне слово: горіх

Твірна основа: горіх- (іменна), при творенні слова відбувається чергування приголосних ***х//ш***

Словотворчий засіб: флексія –я-

Спосіб словотворення: морфологічний, флективний

***

У ластівки ластовинятко

У ластівки — ластовенятко,

В шовковиці — шовковенятко,

В гаю у стежки — стеженятко,

У хмари в небі — хмаренятко,

В зорі над садом — зоренятко

Шовковенятко – авторський неологізм, утворений суфіксальним та флективним способами.

Шовковенятко ← шовковиця

Твірне слово: шовковиця

Твірна основа: шовк- (іменна)

Словотворчі засоби: суфікси -о-, -в-, -ен-, -ят-, -к-, флексія -о-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний і флективний

Стеженятко – авторський неологізм, утворений суфіксальним та флективним способами**.**

Стеженятко ← стежка

Твірне слово: стежка

Ствірна основа: стеж- (іменна)

Словотворчі засоби: суфікси -ен-, -ят-, -к-, флексія -о-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний і флективний

Хмаренятко – авторський неологізм, утворений суфіксальним та флективним способами**.**

Хмаренятко ← хмара

Твірне слово: хмара

Ствірна основа: хмар- (іменна)

Словотворчі засоби: суфікси -ен-, -ят-, -к-, флексія -о-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний і флективний

Зоренятко – авторський неологізм, утворений суфіксальним та флективним способами**.**

Зоренятко ← зірка

Твірне слово: зірка

Твірна основа: зір- (іменна), при творенні слова відбувається чергування голосних ***і//о***

Словотворчі засоби: суфікси -ен-, -ят-, -к-, флексія -о-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний і флективний

***

Сон

Цвіте при хмарі хмареня,

І зірка недалечко...

І чуло сонне каченя:

Цвіте його крилечко.

Хмареня – авторський неологізм, утворений суфіксальним та флективним способами.

Хмареня ← хмара

Твірне слово: хмара

Твірна основа: хмар- (іменна)

Словотворчі засоби: суфікс -ен- флексія -я-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний і флективний

Крилечко – авторський неологізм, утворений суфіксальним способом.

Крилечко ← крило

Твірне слово: крило

Твірна основа: крил- (іменна)

Словотворчі засоби: суфікси –еч-, -к-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний

Теплий дощик-срібнопад

Теплий дощик-срібнопад
Вимив наш сьогодні сад.
Попід садом до калюжі
Йде гусак серйозний дуже.

Дощик-срібнопад - авторський неологізм, утворений шляхом складання онов у поєднанні із суфіксальним, безафіксним способами.

Дощик-срібнопад ← дощ, срібний, падати

Твірні слова: дощ, срібний, падати

Твірні основи: дощ- (іменна), срібн- (прикмтникова), пад- (дієслівна)

Словотворчі засоби: суфікси -ик-, -к-, складання основ, інтерфікс -о- та нульовий суфікс

Спосіб словотворення: морфологічний, складно-суфіксальний/безафіксний

***

Ця казка на білих лапах

З верблюдних пустель голодних,
З тюленячих вод холодних
Йдучи, наша казка стомилась.
Невже ж це вона заблудилась?!

Верблюдних – авторсткий неологізм, утворений суфіксальним та флективним способами.

Верблюдних ← верблюд

Твірне слово: верблюд

Твірна основа: верблюд- (іменна)

Словотворчі засоби: суфікс -н-, флексія -их-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний та флективний

***

Котик, котик

Не буди ще з ночі
нам медвяні очі,
медом, соне, ти
очі нам масти.

Медвяні – неологізм утворений суфіксальним та флективним способами.

Медвяні ← мед

Твірне слово: мед

Твірна основа: мед- (іменна)

Словотворчі засоби: суфікс -в-, -ян-, флексія -і-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний та флективний

***

Приспало просо проселя

Приспало просо проселя,
Й попростувало просо,
Де в ямці спало зайченя
І в сні дивилось косо
…
Заснув у хащі сірий вовк

І лапою укрився.

Твій сірий вовк в воді намок

І спати завовчився.

Проселя – авторський неологізм, утворений суфіксальним та флективним способами.

Просо ← проселя

Твірне слово: просо

Твірна основа: прос- (іменна)

Словотворчі засоби: суфікс -ен- флексія -я-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний і флективний

Завовчився – авторський неологізм, утворений префіксально-суфіксальним способом

Завовчився ← вовк

Твірне слово: вовк

Твірна основа: вовк- (іменна), при творенні слова відбувається чергування приголосних ***к//ч***

Словотворчі засоби: префікс –за-, суфікс -и-, -в-, постфікс -ся-

Спосіб словотворення: морфологічний, префіксально-суфіксальний

***

Вві сні наш заєць знову задрімав

Вві сні наш заєць знову задрімав.

Якби не в сні, то де б йому дрімати?

На теплу землю вухонько поклав

І серце своє заяче під лапи.

Вухонько – авторсткий неологізм, утворений суфіксальним способом.

Вухонько ← вухо

Твірне слово: вухо

Твірна основа: вух- (іменна)

Словотворчий засіб: суфікс -оньк-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний

***

Коло тебенько я – дивись!

Коло тебенько я – дивись!

Ходять хмари нехмарним небом,

По воді сон зорі повивсь

Біля тебенько, коло тебе.

Тебенько – авторський неологізм, утворений суфіксальним способом.

Тебенько ← тебе

Твірне слово: тебе

Твірна основа: теб- (займенникова)

Словотворчий засіб: суфікс -еньк-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний

***

Ліс в осені стояв

Квасоля — ні. Своїм квасольним днем

Мовчить, та в'ється, й вив'ється на плітті…

А кавуни — вони такі здавен:

До літа допадуться і — по літі!

Квасольним – авторський неологізм, утворений суфіксальним та флективним способами.

Квасольним ← квасоля

Твірне слово: квасоля

Твірна основа: квасол- (іменна)

Словотворчі засоби: суфікс -н-, флексія -им-

Спосіб словотворення: морфологічний, усі

***

Скіфська колискова

Гиля на сон, на спання,

Бавитись нічого сміхом.

Зранку, моє скіфеня,

Станеш до вечора скіфом.

Скіфеня – авторський неологізм, утворений суфіксальним та флективним способами.

Скіфеня ← скіф

Твірне слово: скіф

Твірна основа: скіф- (іменна)

Словотворчі засоби: суфікс -ен- флексія -я-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний і флективний

***

Пісня діда

Ти прилинь, прилинь, моя прилиненько,

Розкажи про себе, і як звати.

Сядемо з тобою на часиноньку –

Нам віка з тобою вікувати.

Прилиненько – авторський неологізм, утворений суфіксальним та флективним способами.

Прилиненько ← прилинути

Твірне слово: прилинути

Твірна основа: прилину- (дієслівна)

Словотворчі засоби: суфікс -еньк-, флексія -о-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний і флективний

***

Сміється заєць з морквою за вухом

Сміється заєць з морквою за вухом,

Зеленим носом ловить сніженя...

І пахне шишка біля себе сухо,

І степ лежить від мене - до коня...

Сніженя ← сніг

Твірне слово: сніг

Твірна основа: сніг- (іменна), при творенні слова відбувається чергування приголосних ***г//ж***

Словотворчі засоби: суфікс -ен- флексія -я-

Спосіб словотворення: морфологічний, суфіксальний і флективний

***

Передчуттям любові і добра

Який щасливий голод на душі!

Яка перечекаянність! звідколи!

Яка жага вже застеляє столи!

Які на хвилі білі буруші!

Перечекаяність ← перечекати + неприкаяність

Твірні слова: перечекати, неприкаяність

Твірні основи: перечека- (дієслівна), каяність-(сегмент твірного слова, іменна)

Спосіб словотворення: морфологічний, складання основ

Висновки до 2 розділу

В індивідуальній концептосфері Миколи Вінграновського найбільш репрезентативною виявляється група іменникових оказіоналізмів. Це є прямим свідченням того, що основний наголос автор робить на номінативній функції новотворів. На другому місці (за кількістю налічуваних одиниць) — розряд номінацій, які представлені відносними прикметниками. На перший план автор виводить об'єкт або суб'єкт мовлення, його властивості та характеристики, а тоді вже звертає увагу на саму дію або процес, який відбувається.

Інновації — назви явищ природи, які достатньо широко представлені у творчому доробку М. Вінграновського, відзначає високий ступінь новизни. У контексті авторські новотвори виконують різноманітні функції, зокрема: служать засобом конкретизації ознак явищ природи, сприяють економії мовних засобів (для позначення певного об'єкта в мові існує описова конструкція), стимулюють читача порівняти авторські лексичні новотвори із загальновживаним узуальним відповідником, а відтак — активніше сприйняти контекст, замислитися над причинами створення авторської назви певного явища природи.

Якщо говорити про способи словотворення у мові Вінграновського, то автор надає перевагу складанню основ. Доцільно зазначити, що коли у первісному мовленні складання основ було пов'язане з нерозчленованістю міфологічного мислення, то у випадку М. Вінграновського маємо справу радше зі зворотнім процесом: це туга за первісною всеєдністю, намагання знову поєднати, синтезувати те, що було розділено й виокремлено в різні категорії внаслідок світоглядної секуляризації, в процесі тривалого розвитку людського мислення і мовлення.

Із проаналізованих лексичних одиниць (105) ми визначили наступне: авторських неологізмів, утворених шляхом складання основ, налічується 35 одиниць; складання основ у поєднанні із суфіксальним способом – 6; складання основ у поєднанні із флективним способом – 6; складання основ у поєднанні із суфіксальним та флективними способами – 4; складання основ у поєднанні із

суфіксальним та безафіксним способом – 1; складання основ у поєднанні з усіченням морфем – 1. Кількість авторських неологізмів, утворених суфіксальним способом у поєднанні з усіченням твірної основи, - 1, флективним способом у поєднанні із усіченням твірної основи – 1. Лексичних одиниць, які утворені суфіксальним способом, є 11; з нульовою суфіксацією – 1. Новотворів, утворених за допомогою суфіксального та флективного способів, у проаналізованому матеріалі налічується 14 одиниць, за допомогою флективного способу – 1.

Таким чином, індивідуальні концепти у творчості Миколи Вінграновського, безсумнівно, самодостатні за своєю сутністю. Хоча письменник послуговувався певними принципом щодо творення своїх номінацій, уважаючи, що інформація та енергія є первинними, а матерія, свідомість — похідними, в авторському новотворі семантика, форма слова та енергетична інформація зливаються в одне ціле, відбиваючи загальні закономірності мови, людини, природи і Всесвіту.

ВИСНОВКИ

Отже, підводячи підсумки в даній магістерській роботі, попередньо проаналізувавши весь вище викладений матеріал, ми можемо зробити наступні висновки:

У першому розділі даної магістерської роботи, ми досліджували питання теоретичних засад словотворення мови в сучасній лінгвістиці та літературі. Для конструктивного аналізу поставленого питання нами було опрацьовано низку наукової літератури та інтернет-джерел на досліджувану тематику, та сформовано наступні висновки.

На підставі проведеного нами дослідження в даному першому розділі, нами було визначено, що в складі словотворення можуть виступати і такі лексичні одиниці, які для української літературної мови на сучасному етапі іншомовними неологізмами не є: кава-пауза, слалом-змагання, сода-ефект, автограф-сесії, зображення-фетиш, дата-штамп і ін.

Ми встановили, що як одиниці сучасної літературної української мови словотворення розглянутого типу мають ознаки складного слова. Перш за все, такою ознакою є щільнооформленність слова, що підтверджується незмінюваністю перших компонентів складань, навіть якщо вони належать до тих іншомовних прототиппів, які в українських текстах представлені змінними словами.

У результаті цього словотвірного неологізму стає не стільки номінування об'єкта і властивих йому ознак, а скільки вказівка на ситуацію, яка виникає навколо такого об'єкта або в зв'язку з ним. Творення і вживання похідного слова в таких випадках зумовлено інтенцією мовця (або пише) дати вербально стисле іменування ситуації в цілому.

Слід пікреслити, що важливим моментом є питання про розмежування понять «термінологія» і «номенклатура». Спірним є також питання про те, якими граматичними категоріями може бути представлена термінологічна лексика. Ми

будемо дотримуватися тієї точки зору, що термінологічна лексика представлена іменниками і словосполученнями на їх основі.

Терміни-словосполучення зазвичай класифікуються за ступенем смислового навантаження і за ступенем відображення в них системності понять даного термінологічного ряду. До першої групи відносять нерозкладні термінологічні словосполучення або терміни-фразеологізми типу «троянда вітрів», «гусячі лапки», «ластівчин хвіст».

Ми вважаємо, що важливим моментом, є підкреслити, той факт, що системність в словотворенні може вивчатися на матеріалі термінології в силу того, перш за все, що термінологія системна, так як система термінів позначає систему взаємопов'язаних понять.

Під час проведення даного дослідження, нами було визначено, що термінологічний словотвір знаходиться в тісній залежності від класифікації понять, серед яких буде перебувати знову утворений термін (як найменування поняття цього ряду), оскільки терміни одного класифікаційного ряду по можливості повинні бути утворені за однією словотворчою моделлю.

Нами було встановлено під час проведеного дослідження, що більшу частину лексичних новоутворень з точки зору їх граматичної приналежності складають іменники. Це пов'язано з цілим рядом причин, і перш за все з тим, що неологізми часто виникають для того, щоб називати нові предмети і явища навколишньої дійсності, а цю функцію виконують в мові як раз субстантиви: «саме іменники є найбільш номінативним класом слів, для називання нової реалії в усіх сферах життя людини».

Насправді творчість Миколи Вінграновського є дуже яскравим та оригінальним явищем в українській поезії. Світ цієї поетичної творчості спочатку зосереджує міцне й неподільне злиття минулого та сьогодення не лише у світі, але й у суті художньої образності. Ядро образу включає формувальні та оцінні світоглядні елементи.

Його образне ядро існує в такому вигляді, що розчленувати його, аби побачити, як утворилася тканина твору, перевірити алгеброю гармонію, здається,

просто неможливо, щоб справді не умертвити цієї гармонії, цієї живої тканини, характер творчості поета, хоч це зовсім не захищає його ні від творчих невдач, ні від штучності образів та інтонацій.

Робота М. Вінграновського підтверджує думку про те, що поняття нації не буде зводитися до стереотипів, які ґрунтуються на застиглих поетичних формулах, вироблених протягом століть, що розкривають емоції та способи мислення. Нація - це рухоме явище, збагачене новою історичною реальністю та суспільною практикою, це жива практика етнічних відносин. Сучасність поглинає традицію як своєрідну правову спадщину, що реалізується у її визначальних характеристиках. Микола Вінграновський прагне висловити повноту життя у своїх віршах.Історична дійсність переплітається з щільною насиченістю сучасними матеріальними та духовними характеристиками.

М. Вінграновський, отже, уже на початку свого творчого шляху засвідчив, що мислить сміливо й широко, вивіряючи свій поетичний голос досвідом історії. Лінія осмислення «космосу», розвинута в його творах, майже не перетинається з напрямками пошуків у цьому плані інших поетів. Має ця лінія й свій неповторний спосіб реалізації на рівні символіки, образної палітри. На відміну від безпредметних абстракцій і вигадливості метафор, М. Вінграновський прагнув, щоб вірш його усе ж не поривав зв’язку з конкретними проявами життя, щоб образ не втрачав сили «земного тяжіння» життєвої ситуації, події, випадку.

Українська дитяча та юнацька література другої половини XX століття є дуже важливим естетичним та історичним джерелом для розуміння обрисів його творчої доби. У цей період соціальні та культурні умови країни вплинули на літературу молодих читачів-з одного боку, з іншого-на пробудження гуманістичної свідомості, свободи, духовного існування та абсолютної особистої цінності. Настала ера "нової" української літератури-неупереджена, високохудожня і спрямована на формування чеснот, що відповідають моральним нормам людей. Авторство останнього, безперечно, пов'язане з творами 1960-х років-унікальним природним явищем та естетичною сутністю. Микола

Вінграновський користувався високим статусом серед письменників 1960 -х років.

Однією з прикметних рис ідіостилю Миколи Вінграновського є наявність у його творах великої кількості індивідуально-авторських одиниць, які в художньому контексті набувають вагомого експресивно-стилістичного значення.

М. Вінграновський, майстерно розвиваючи фольклорні деривaційні традиції, за допомогою зменшувально-пестливих суфіксів створює займенникові авторські лексичні новотвори з позитивною конотацією в семантиці й уводить їх у контекст із виразним народнопісенним колоритом.

У поетичному мовленні авторський неологізм уже сам по собі є експресемою — спеціально створеним засобом художньої виразності, одиницею поетичного тексту. Саме тому в будь-якому тексті оказіональні слова — це одні з найбільш яскравих ознак його своєрідності, нестандартності та виразності.

Саме на лексичному рівні художня мова найвиразніше виявляє свій образотворчий потенціал. Поетичне слово як своєрідний засіб комунікації є носієм не лише предметно-поняттєвої інформації, а спрямоване насамперед на актуалізацію емоційно-оцінних конотацій, на вербалізацію образно-чуттєвих вражень, уявлень.

Ліриці М. Вінграновського не властиве використання фрази, словосполучення лише для форми чи рими. Кожна його фраза, слово — це концентрований у слові стан душі людини. Індивідуальні концепти — композити та юкстапозити М. Вінграновського — роблять виразними складні номінації, які автор використовує в тексті з метою виокремити унікальність та неповторність кожної миті життя, трансформувати сірі будні у свято, надаючи їм оригінальності.

Оказіоналізми М. Вінграновського, утворення яких здебільшого яскраво демонструє деривaційні можливості мови, надають поетичній фразі, слову несподіваної метафоричності, яскравого емоційно-експресивного забарвлення.

Привертає увагу те, що поет, римуючи новотвір з установленою лексемою, що має подібну словотвірну структуру, прагне у такий спосіб своєрідно пояснити, розкрити його значення. Так, наприклад, у поезії “У ластівки – ластовенятко”, написаної для дітей , автор, враховуючи саме дитяче сприйняття, спочатку подає загальновживане “ластовенятко” – дитина ластівки, а далі “шовковенятко” – дитина шовковиці і так далі.

Оказіональна експресія може увиразнюватися за допомогою різних стилістичних прийомів — каламбурів, омонімів, паронімів, парономазії, оксиморона, тавтології тощо. Аналіз авторських інновацій у контексті допомагає з’ясувати їхню стилістичну функцію, глибше зрозуміти причину створення, ступінь письменницької майстерності в галузі творення нових слів.

В індивідуальній концептосфері Миколи Вінграновського найбільш репрезентативною виявляється група іменникових оказіоналізмів. Це є прямим свідченням того, що основний наголос автор робить на номінативній функції новотворів. На другому місці (за кількістю налічуваних одиниць) — розряд номінацій, які представлені відносними прикметниками. На перший план автор виводить об’єкт або суб’єкт мовлення, його властивості та характеристики, а тоді вже звертає увагу на саму дію або процес, який відбувається.

Інновації — назви явищ природи, які достатньо широко представлені у творчому доробку М. Вінграновського, відзначає високий ступінь новизни. У контексті авторські новотвори виконують різноманітні функції, зокрема: служать засобом конкретизації ознак явищ природи, сприяють економії мовних засобів (для позначення певного об’єкта в мові існує описова конструкція), стимулюють читача порівняти авторські лексичні новотвори із загальновживаним узуальним відповідником, а відтак — активніше сприйняти контекст, замислитися над причинами створення авторської назви певного явища природи.

Якщо говорити про способи словотворення у мові Вінграновського, то автор надає перевагу складанню основ. Доцільно зазначити, що коли у первісному мовленні складання основ було пов’язане з нерозчленованістю

міфологічного мислення, то у випадку М. Вінграновського маємо справу радше зі зворотнім процесом: це туга за первісною всеєдністю, намагання знову поєднати, синтезувати те, що було розділено й виокремлено в різні категорії внаслідок світоглядної секуляризації, в процесі тривалого розвитку людського мислення і мовлення.

Із проаналізованих лексичних одиниць (105) ми визначили наступне: авторських неологізмів, утворених шляхом складання основ, налічується 35 одиниць; складання основ у поєднанні із суфіксальним способом – 6; складання основ у поєднанні із флективним способом – 6; складання основ у поєднанні із суфіксальним та флективними способами – 4; складання основ у поєднанні із суфіксальним та безафіксним способом – 1; складання основ у поєднанні з усіченням морфем – 1. Кількість авторських неологізмів, утворених суфіксальним способом у поєднанні з усіченням твірної основи, - 1, флективним способом у поєднанні із усіченням твірної основи – 1. Лексичних одиниць, які утворені суфіксальним способом, є 11; з нульовою суфіксацією – 1. Новотворів, утворених за допомогою суфіксального та флективного способів, у проаналізованому матеріалі налічується 14 одиниць, за допомогою флективного способу – 1.

Таким чином, індивідуальні концепти у творчості Миколи Вінграновського, безсумнівно, самодостатні за своєю сутністю. Хоча письменник послуговувався певними принципом щодо творення своїх номінацій, уважаючи, що інформація та енергія є первинними, а матерія, свідомість — похідними, в авторському новотворі семантика, форма слова та енергетична інформація зливаються в одне ціле, відбиваючи загальні закономірності мови, людини, природи і Всесвіту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова О.В. Проблемы экспрессивного синтаксиса. – М. : Высшая школа, 1984.
2. Багмут А.Й. Голос // Українська мова. Енциклопедія / В.М.Русанівський, О.О.Тараненко, М.П.Зяблюк та ін. К.: Укр. енцикл., 2002. – 752 с.
3. Базилевський В.О. Логіка поезії // Базилевський В.О. І зав'язь дум, і вільний лет пера: Літ.-критич. статті, есе, студія одного вірша. К.: Рад. письменник, 1990. – 318 с.
4. Бахтіарова Т. Образ митця та мотив творчості у доробку Миколи Вінграновського [Електронний ресурс] / Т. Бахтіарова. – Режим доступу : http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/9789/1/3. pdf
5. Бахтіарова Т. Поетична творчість М. Вінграновського 60–80-х років [Електронний ресурс] / Т. Бахтіарова. – Режим доступу : http://mydisser.com/en/catalog/view/312/861/20742.html
6. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. – К.: Наукова думка, 1987. – 211 с.
7. Береза І. Ю. Єдність тілесного і духовного у творах для дітей М. Вінграновського / Інна Береза [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://litzbirnyk.com.ua/wp-content/uploads/2013/11/4.4.8.pdfЮ.
8. Білецька Н. О. Провідні паралелі духовного простору української поезії 60-х, 80-х років ХХ століття (за творчістю М. Вінграновського та Д. Кременя) / Н. О. Білецька // Науковий вісник Миколаївського державного університету : зб. наук. праць. – Миколаїв, 2007. – Вип. 14. – С.11–16.
9. Білоусенко П.І. Назви спадків з суфіксом -ина та -щина в історії української мови //Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри. Матер. Міжнар. наук. конф. 5–6 листопада 2009 року. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2009. – С. 288-294.
10. Білоусенко П.І., Німчук В.В. Нариси з історії українського словотворення (суфікс-иц-я). — К. — Запоріжжя, 2002. — 206 с.

11. Білоусенко П.І., Німчук В.В. Нариси зісторії українського словотворення (суфікс -ина). – ЗапоріжжяЯлта-Київ: ЛІПС, 2009. – 251 с. 5.
12. Більчук Б. Микола Вінграновський : [біограф. довідка] / Б. Більчук // Українські та зарубіжні письменники : розповіді про життя і творчість. – Тернопіль, 2007. – С. 18–20.
13. Богдан С. Архетипні образи і міфологеми у поезії Миколи Вінграновського [Електронний ресурс] / С. Богдан. – Режим доступу : http://elib.ukma.edu.ua/NZ/NZ98_2009_philolog/11_bogdan_sm.pdf
14. Брус М.П. Фемінітивний словотвір у працях І.І.Ковалика / Вісник Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника. Філологія. Ювілейний випуск на пошану 100-річчя від дня народження професора Івана Ковалика. – Івано-Франківськ, 2007. – Вип. XV-XVIII. – С. 19-23.
15. Валюх З.О. Словотвірна парадигматика іменника в українській мові: Монографія. – Київ – Полтава: АСМІ, 2005. – 365 с.
16. Валюх З.О. Словотвірне модифікаційне значення особи жіночої статі // Записки з українського мовознавства. “Українська ментальність: діалог світів”: Зб. наук. праць. – Одеса: Астропринт, 2003. – Вип. 12. − С. 246−251.
17. Васильєв С. А. Категории мышления в языке и тексте // Логико-гносеологические исследования категориальной структури мышления. - К.: Наук, думка, 1980.-С . 73.
18. Винокур Г. О. Заметки по русскому словообразованию // Винокур Г. О. Избранные работы по русскому языку. - М., 1959.
19. Вихованець І.Р. Теоретична морфологія української мови: Академ. Граматика укр. мови. К: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 400с.
20. Вінграновський М. Атомні прелюди: поезії / М. Вінграновський. – К. : Рад. письменник, 1962. – 109 с.
21. Вінграновський М. Батьківщина і народ – це вічна тема / М.Вінграновський // Літ. Україна. – 1980. – С. 3.

22. Вінграновський М. Вибрані твори / М. Вінграновський; передм. І. Дзюби. – К. : Дніпро, 1986. – 463 с.
23. Вінграновський М. Вибрані твори: В 3т. / М. Вінграновський; вступна ст. Т. Салиги. – Тернопіль : Богдан, 2004. –Т.1: Поезії. – 400 с.
24. Вінграновський М. На срібнім березі : вірші / Микола Вінграновський. – К. : Молодь, 1978. – 92 с.
25. Вінграновський М. Сто поезій / М. Вінграновський. – К. : Молодь, 1967. – 128 с.
26. Вінграновський М. // Українська література ХХ століття. - К., 1993. 11. Вінграновський М. Я повів своє слово просто. // Дніпро. – 1986. – №11.
27. Вінграновський М. Київ. – К.: Дніпро, 1982.
28. Вінграновський М. Любове, ні! не прощавай! – К.: Український письменник, 1996.
29. Вінграновський М. Сто поезій. – К.: Молодь, 1967.
30. Вінграновський М. Цю жінку я люблю: Лірика / М. Вінграновський. –
31. Вінграновський М. Як я написав «Гайявату» // Поезія: Вип. І. – К., 1985.
32. Вінграновський М.: [біограф. довідка] // Слово і час. – 1990. – № 4. – С. 79–80.
33. Войтенко П. В. М. Вінграновський – поет і режисер / П. В. Войтенко // Прибузький вісник. – 1993. – 20 листопада. – С. 1.
34. Вокальчук Г. Словопошуки М. Вінграновського / Галина Вокальчук // Культура слова. – 2011. – Ч. 75. – С. 20–27.
35. Вольвач П. Маршал Вінграновський. Книга про поета (спогади, есеї, листи, інтерв'ю) / П. Вольвач . – К. : Ярославів Вал, 2011. – 480 с.
36. Гальчук О. Лірична сповідь Миколи Вінграновсьго / О. Гальчук // Слово і час. – 2007. – № 4. – С. 3–12.
37. Гальчук О. Світ інтимної лірики Миколи Вінграновського / О. Гальчук // Науковий вісник Миколаївського державного університету. Філологічні науки. – Вип. 14. – Миколаїв, 2007. – С. 30.

38. Голота Л.М.Вінграновський «Я - Миколай осінній»: інтервю з поетом і прозаїком // Слово просвіти. - 2006. - 2 - 8 листопада. - С. 8.
39. Гончар О. Від Сосниці до планети // Довженко і світ: Творчість О.П. Довженка у контексті світової культури - К.: Радянський письменник, 1984. - 222 с.
40. Городенська К.Г. Кравченко М.В. Словотвірна структура слова: Відіменні деривати. К: Наукова думка, 1981 . – 199 с.
41. Городенська К.Г. Одиничні іменники. Українська мова. Енциклопедія / редкол. : В.М. Русанівський, О.О. Тараненко, М.П. Зяблюк та ін. К: Укр. енциклопедія, 2000. – 394с.
42. Городенська К.Г. Семантичні функції деривaційних морфем // Мовознавство. – 1987. – №1. – С.20- 30. Моисеев А.И. Основные вопросы словообразования в русском литературном языке. – Ленинград.: Изд-во ЛГУ, 1987. – 207с.
43. Гром'як Р. Т. Давнє і сучасне / Р. Гром'як. – Тернопіль, ЛІЛЕЯ, 1997. – 272 с.
44. Гром'як Р. Т. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К., 2007. – 752 с.
45. Гужва В. Незасклене вікно народу (До 70-ліття М.Вінграновського) // Дивослово. - 2006. − №11. - С. 50 - 54.
46. Данилюк Н. Я обізвався серцем в світі: (Народнопісенне слово в поезії Миколи Вінграновського.) // Культура слова. - Випуск 33. – 1987.
47. Дзюба І. Духовна міра таланту // Вінграновський М. Вибрані твори. - К.: Дніпро, 1986. - С. 5 − 23.
48. Дзюба І. Духовна міра таланту. // Микола Вінграновський. Вибрані твори. – К.: Дніпро, 1986. – С. 5–23.
49. Дзюба І. Поезія Миколи Вінграновського / І. Дзюба // Визвольний шлях. – 1967. – Лондон. – 375 с.
50. Дзюба І. Поезія Миколи Вінграновського // Визвольний шлях. – 1967. - березень-Лондон. - 375 с.

51. Дзюба І. Чарівник слова / Іван Дзюба // Українське слово [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http : //www.poetryclub.com.ua /metrs.php?id=40&type=biogr
52. Захарчук І. Досвід війни в художній свідомості шістдесятників // Дивослово. - 2009. − №6. - С. 42 - 48.
53. Зборовський А. Вірші, кіно і мрії Вінграновського / А. Зборовський // На екранах України. – 1994. – 22 жовтня. – С. 2.
54. Ільницький М. Світогляд і талант / М. Ільницький // Укр. мова і літ. у школі. – 1980. – №3. – С.15–17.
55. Історія української літератури ХХ ст.: У 2 кн. Кн. 2. Ч. 2: Навчальний посібник / за ред. В.Г. Дончика. − К.: Либідь, 1995. - 512 с.
56. К. : Дніпро, 1990. – 205 с.
57. Ковалев В.П. Выразительные средства художественной речи. – К.: Рад. школа, 1985. – 136 с.
58. Козаченко А. Поетична палітра М.Вінграновського // Вивчаємо українську мову та літературу. - 2005. − №9. - С. 16 - 18.
59. Кремінь Д. Д. Кінематографічна складова у поетичній творчості М. Вінграновського // Науковий вісник Миколаївського держуніврситету. Філологічні науки. – Миколаїв, 2007. – Вип. 14 – С. 41.
60. Кремінь Т. «Микола був найталановитішим з нас»: концепція творчості Миколи Вінграновського в оцінках Віталія Коротича / Т. Кремінь // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011. – № 10. – С. 20–22.
61. Кульчицький А. світанків з Миколою Вінграновським / А.Кульчицький // Літ. Україна. – 2011. – С. 10–11.
62. Лівіцька (Дудар) Н. Архетип "божественної дитини" у ліриці Миколи Вінграновського / Наталя Лівіцька (Дудар) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http : // philology.knu.ua/files/library/folklore/37- 1/33.pdfаталія

63. Літературне читання. Програма для загальноосвітніх закладів. 2 – 4 класи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http : //www.mon.gov.ua/images/files/navchalni_programu/2012/ukr/02_lit_chit.pdf.
64. Мілош Ч. Свідчення поезії. Шість лекцій про недуги нашого сторіччя // Вибрані твори: Поезія. Статті / Пер. з пол. К.: Юніверс, 2008. С. 215– 328.
65. Мысль, вооруженная рифмами: Поэтическая антология по истории русского стиха: Учеб. пособие для студ. филол. фак. высш. учеб. заведений / Сост. В. Е. Холшевников. 3-е изд., испр. и доп. СанктПетербург: Филологический факультет СПбГУ; Москва: Издательский центр «Академия», 2005. 672 с.
66. Мовчан П. Конкретність слова й образу // Літературна Україна. 1971.
67. Мовчун А. І., Варавкіна З. Д. Рідне слово. Українська дитяча : навчальний посібник : у 2-х кн. / Антоніна Мовчун, Зінаїда Варавкіна – К. : Арій, 2007. – Кн. 2. – 656 с.
68. Монахов С. И. К проблеме семантизации ритма русских трехсложников (Трехстопный анапест и дактиль) // Вестник Санкт-Петербургского университета. Сер. 9. Вып. 4. Литературоведение. Санкт-Петербург, 2005. С. 3–18.
69. Монахов С. И. Ритм трехстопных трехсложных размеров в петербургской поэзии XIX–XX веков // Петербургская стихотворная культура: Материалы по метрике, строфике и ритмике петербургских поэтов: Сборник статей. Санкт-Петербург: Нестор-История, 2008. С. 635–660.
70. Моренець В. Відтворити цілісність світу / В. Моренець // Вітчизна. – 1981. – № 5. – С. 173–181.
71. Моренець В. Володимир Сосюра // Сосюра В. М. Вибрані твори: В 2 т. Т. 1: «Поетичні твори». Київ: Наук. думка, 2000. С. 5–42.
72. Моренець В. Дві ноти про Миколу Вінграновського. І. Нота до дієз: «Ідеальний вихід із соцреалізму» // Оксиморон: Літературознавчі статті, дослідження, есеї. Київ: Аграр Медіа Груп, 2010. С. 119–139. 222

73. Моренець В. Свобода поезії і поезія свободи (До 60-ліття М.Вінграновського) // Дивослово. - 1996. − №11. - С. 10 - 14.
74. Мороз О. Н. Етюди про сонет: До питання про традиції і новаторство в розвитку сонета. Київ: Вид-во худ. літ. «Дніпро», 1973. 112с.
75. Москвин В. П. Теоретические основы стиховедения. Москва: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2009. 320 с.
76. Музыкальная энциклопедия : в 6 т. / [гл. ред. Ю. В. Келдыш]. Т. 6 : Окунев-Симович. – М. : СЭ, 1978. – 976 с.
77. Наєнко М. Шістдесятництво: в історії і в сучасності // Літературна Україна. - 2008. - 11 вересня.
78. Наєнко М. Шістдесятництво: в історії і в сучасності // Літературна Україна. - 2010.
79. Наєнко М. Шістдесятництво: в історії і в сучасності // Літературна Україна. - 2008.
80. Науменко В. О. Літературне читання : укр. мова для загальноосвіт. навч. закл. з навчанням укр. мовою : підручник для 2-го кл. / Віра Науменко. – К. : Генеза, 2012. – 160 с.
81. Науменко В. О. Літературне читання : укр. мова для загальноосвіт. навч. закл. з навчанням укр. мовою : підручник для 3-го кл. / Віра Науменко. – К. : Генеза, 2014. – 176 с.
82. Науменко Н. В. Генеза і шляхи розвитку українського верлібру кінця XIX – початку XXI століть: автореф. дис. … д. філол. наук: спец. 10.01.01 – українська література, 10.01.06 – теорія літератури. Київ, 2010. 34 с.
83. Науменко Н. В. Українська вільновіршова пародія як феномен літературної критики // Філологічні семінари. Літературна критика і критерії художності. Випуск 12. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009. С. 191–198.
84. Науменко Н. Образно-стильова поліфонія сучасного українського хоку [Електронний ресурс] / Наталія Науменко. – Режим доступу : http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1427/3/image.pdf

85. Никанорова О. Сонети Дмитра Павличка // Поезії одвічна висота: Літ.-крит. статті. Київ: «Радянський письменник», 1986. 245(8) с. С. 44–75.
86. Новиченко Л. Про багатство літератури // Літературно-критичні нариси і статті. Київ: Радянський письменник, 1959.
87. Оден У. Х. Стихи и эссе / пер. с англ., вступ. ст. Г. Кружкова // Иностранная литература. 2011. №7. С. 130–188.
88. Орлицкий Ю. Б. О природе русского свободного стиха (к постановке вопроса) // Русское стихосложение: Традиции и проблемы развития / Отв. ред. Л. И. Тимофеев. Москва: Наука, 1985. 328 с. С. 306–325.
89. Орлицкий Ю. Б. Стих и проза в русской литературе: монография. Москва: РГГУ, 2002. 685 с.
90. Ортега-и-Гассет Х. Мысли о романе // Эстетика. Философия культуры. Москва: Искусство, 1991. С. 260–295.
91. Павлюк І. Остання земна осінь (М.Вінграновський) // Курєр Кривбасу. - 2006. −№199. - С. 162 - 166.
92. Павлюк І. Уроки волі. Один день вічності з Миколою Вінграновським // Дніпро. - 2007. − №9 - 10. - С. 125 - 130.
93. Пахльовська О. Українські шістдесятники: філософія бунту / О. Пахльовська // Сучасність. – 2000. – С. 65–84.
94. Резніченко О. Ми вчились в одній школі (М.Вінграновський) // Курєр Кривбасу. - 2011 − №193. - С. 99 - 102.
95. Савченко О. Я. Читанка : підруч. для 2 кл. / Олександра Савченко. – К. : Освіта, 2002. – Ч. І. – 128 с.
96. Салига Т. Микола Вінграновський.: [літературно-критичний нарис]
97. Салига Т. Поет – це слово, це його життя... / Т. Салига // Дзвін. – 2004. – № 10. – С. 120–133.
98. Старовойт Л. В. Гуманізм світовідчуття як домінанта ознака лірики Миколи Вінграновського / Л. В. Старовойт // Письменники Миколаївщини : Літературно-критичні матеріали до курсу «Літературне краєзнавство» : навч. посібник . – Миколаїв, 2007. – С.60–68.

99. Старовойт Л. В. Поетика лірики Миколи Вінграновського / Л. В. Старовойт // Літературна Миколаївщина: навч. посібник до курсу «Літературне краєзнавство» для студ. філологіч. спеціальностей. – Миколаїв: Іліон, 2014. – С. 113–125.
100. Старовойт Л. Розмаїття строфічної палітри лірики Миколи Вінграновського / Л. Старовойт // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011. – №10. – С. 15–17.
101. Сулима М. Верлібр Миколи Вінграновського / М.Сулима // Науковий вісник Миколаївського державного університету : зб. наук. праць. – Миколаїв, 2007.– Вип. 14. – С. 63–66.
102. Т. Салига. – К. : Рад. письменник, 1989. – 167 с.
103. Талалай Л. М. Вінграновський: з неопублікованого / Л. Талалай // Літ. Україна. – 2011. – С. 7–8.
104. Талалай Л. Передчуття любові і добра / Л. Талалай // Урок української. – 2004. – № 1. – С. 49–52.
105. Талалай Л. Талант щирості / Талалай Леонід // Дивослово. — 1998. — № 10. – С. 58–60.
106. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво як концепція «духу часу» [Електронний ресурс] / Людмила Тарнашинська. – Режим доступу: http://shron.chtyvo.org.ua/Tarnashynska_Liudmyla/Ukrainske_shistdesiatnytstvo_iak_kontseptsiia_dukhu_chasu_vytoky_tendentsii_perspektyvy_doslidzhenni.pdf
107. Українська мова: Енциклопедія. – К.: Укр. енциклопедія, 2000. – 752 с.
108. Філатова О. С. Концепція української ментальності в художній інтерпретації Миколи Вінграновського / О. С. Філатова // Науковий вісник Миколаївського державного університету : зб. наук. праць. – Миколаїв, 2007. – Вип. 14. – С. 127–131.
109. Фоміна Л. Флористична символіка в художньому світі М. Вінграновського: фольклорна традиція та авторське «Я» [Електронний

ресурс] / Л. Фоміна. – Режим доступу : http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/19838/1/fomina.pdf

110. Хруленко Т. Вечір пам’яті Миколи Вінграновського / Т. Хруленко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2011. – № 10. – С. 46–47.

111. Цапліна І. Вінок сонетів В. Вінграновського й І. Андрусяка.

112. Чабаненко В.А. Основи мовної експресії: Монографія – К.: Вища школа, 1984. – 168 с.

113. Шарварок О. Присутність, або кілька випадкових зустрічей з Миколою Вінграновським / О. Шарварок // Київ. – 2006. – № 11. – С. 109–111.

114. Шевченко А. Поет глибоко народний, глибоко національний / А. Шевченко // Народна газета. – 1996. – № 44. – С. 5.

115. Шестера Г. А. Народнопоетичний характер поезій М. Вінграновського / Г. А. Шестера // Науковий вісник Миколаївського державного університету : зб. наук. праць. – Миколаїв, 2007.–Вип. 14. – С. 74–78.

Додатки

Додаток 1

1.	Стежкояблуката	Складно-суфіксальний	«Бабусин дощ»
2.	(До) бульбохати	Складно-суфіксальний	«Бабусин дощ»
3.	Чорнолапо	Складно-суфіксальний	«Іде кіт через лід»
4.	Зимонька	Суфіксальний	«Іде кіт через лід»
5.	Підзива	Нульова суфіксація	«Іде кіт через лід»
6.	Ожіша	Суфіксальний	«В сновельможому тумані»
7.	Горішшя	Флективний	«В сновельможому тумані»
8.	Шовковенятко	Суфіксальний і флективний	«У ластівки ластовинятко»
9.	Стеженятко	Суфіксальний і флективний	«У ластівки ластовинятко»
10.	Хмаренятко	Суфіксальний і флективний	«У ластівки ластовинятко»
11.	Зоренятко	Суфіксальний і флективний	«У ластівки ластовинятко»
12.	Соseня	Суфіксальний і флективний	«У ластівки ластовинятко»
13.	Сосеняточко	Суфіксальний і флективний	«У ластівки ластовинятко»
14.	Хмареня	Суфіксальний і флективний	«Сон»
15.	Крилечко	Суфіксальний і флективний	«Сон»
16.	Дощик-срібнопад	Складно-суфіксальний/безафіксний	«Теплий дощик-срібнопад»
17.	Верблюдних	суфіксальний та флективний	«Ця казка на білих лапах»
18.	Медвяні		«Котик, котик»
19.	Проseня	Суфіксальний і флективний	«Приспало просо проseня»
20.	Завовчився	Суфіксальний та флективний	«Приспало просо проseня»
21.	Вухонько	Суфіксальний	«Вві сні наш заєць знову задрімав»
22.	Тебенько	Суфіксальний	«Коло тебенько я – дивись!»
23.	Розджмеліто	Складання основ	«Ліс в осені стояв…»

24.	Квасольним	Суфіксальний та флективний	«Ліс в осені стояв…»
25.	Пліття	Усічення твірної основи, суфіксальний	«Ліс в осені стояв…»
26.	Перечекаяність	Складання основ (частин основ)	«Передчуттям любові і добра…»
27.	Скіфеня	Суфіксальний і флективний	«Скіфська колискова»
28.	Прилиненько		«Пісня діда»
29.	Сніженя	Суфіксальний і флективний	«Вже ночі під листопадом ночують…»
30.	Любов-лелека	Складання основ	«До нас прийшов лелека»
31.	Вдень-вночі	Складання основ	«До нас прийшов лелека»
32.	Вітер-лист	Складання основ	«Лягла зима, і білі солов'ї…»
33.	Дальхитавиця	Складання основ	«Сива стомлена сутінь снігів»
34.	Зоря-пересмута	Складання основ	«Сонет»
35.	Мла-темнина	Складання основ	«Вночі, середночі хтось тихо...»
36.	Сумнів-горизонт	Складання основ	«На маленькій планеті у великому лузі...»
37.	Зоря-вечірниця	Складання основ	«Сива стомлена сутінь снігів...»
38.	Одинота-одина	Складання основ	«Заходить сонце. Сніг іде…»
39.	Погуба-згуба	Складання основ	«День Перемоги»
40.	Малі-маленькі-більші-менші	Складання основ	«День Перемоги»
41.	Вітчизно-сльозе-мріє-сну	Складання основ	«Вона була задумлива, як сад»
42.	Чернечо-чорночорними губами	Складання основ	«Лошиця з дикими і гордими ногами…»
43.	Втеченько-утечо-течія	Складання основ	«Встав я, — ранній птах…»
44.	Лебедило	Суфіксальний	«Встав я, — ранній птах…»
45.	Холодило	Суфіксальний	«Встав я, — ранній птах…»

46.	Каченята-чапенята	Складно-суфіксальний	«Почапали каченята…»
47.	Лілеї-дрімолеї	Складання основ	«Почапали каченята…»
48.	Щастя-трясця	Складання основ	«Минулося. І вже не треба»
49.	Жоржина-дружина	Складання основ	«Жоржина»
50.	Ввечірньосірогусо	Складання основ	«Димів долинних вечорове стлище…»
51.	Юнь-весна	Складання основ	«Романс»
52.	Всевіч		«Де сон, де син, де тисячі синів»
53.	Літо-зимота	Складання основ	«1945-й кілометр – БАМ»
54.	Далі-далеко	Складання основ	«1945-й кілометр – БАМ»
55.	Вічнотундри	Складання осно	«1945-й кілометр – БАМ»
56.	Нощеде᾽ння	Складно-суфіксальний, флективний	«Десь є там яр у глибині полів…»
57.	Нощно-денно	Складно-суфіксальний, флективний	«Десь є там яр у глибині полів…»
58.	Нощеде᾽нно	Складно-суфіксальний, флективний	«Десь є там яр у глибині полів…»
59.	Зимі-осені-весні	Складання основ	«То дощ, то сніг, то знову дощ…»
60.	Літатенятонько	Складно-суфіксальний	«Мій Києве, гайда до неї.»
61.	Небопадь	Складання основ, флективний	«Мій Києве, гайда до неї.»
62.	Снігопадь	Складання основ, флективний	«Цієї ночі птах кричав»
63.	Сніголет	Складання основ, флективний	«І замалий, і нешироκий»
64.	Дощосіч	Складання основ, флективний	«І замалий, і нешироκий»
65.	Листолет	Складання основ, флективний	«Зіходить ніч на витишений сад…»
66.	Снігодощ	Складання основ	«Я скучив по тобі»
67.	Небопад	Складання основ, флективний	«Ходімте в сад…»
68.	Небозвіддя	Складання основ	«Київ»

69.	Піднеб’я	Складання основ, усічення морфем	«Зазимую тут і залітую…»
70.	Гнівань	Суфіксальний і флективний	«Зазимую тут і залітую…»
71.	Білоквіт	Складання основ	«Саду»
72.	Серцепад	Складання основ і флективний	«Блакитно на душі»
73.	Давніло	Суфіксальний	«Довго-довго давнє літо давніло»
74.	Серцепад	Складання основ і флективний	«Довго-довго давнє літо давніло»
75.	Малиновоголово	Складання основ	«Довго-довго давнє літо давніло»
76.	Любомилий	Складання основ	«Танго»
77.	Кіножиття	Складання основ	«Присвячую Олександру Довженкові»
78.	Ляковище	Суфіксальний	«Лошиця нюхає туман»
79.	Світку	Суфіксальний	«Станси»
80.	Світотенько	Суфіксальний	«Станси»
81.	Всеїжоїжучий	Складно-суфіксальний	«Станси»
82.	Місяць-молодан	Складання основ	«Лошиця нюхає туман»
83.	Очей-калиновіть	Складно-суфіксальний/флективний	«Пісня»
84.	Кривавищі	Суфіксальний	«Пісня»
85.	Світлище	Суфіксальний	«Пісня»
86.	Білоденні	Суфіксальний	«Доки хода і воля не змужніла…»
87.	Дзвінколунність	Складання основ	«Золоті ворота»
88.	Духоозброєння	Складання основ	«Елегія»
89.	Ніколиньки	Суфіксальний	«Пам'яті кінооператора Миколи Бикова»
90.	Мундироносний	Складання основ	«Пророк»
91.	Сонцетінь	Складання основ	«Тост»
92.	Морезвід	Складання основ і флективний	«Тост»
93.	Дитинносіро	Складання основ і флективний	«Снігами вітровінь поля відволочила»
94.	Вітровінь	Складно-суфіксальний, флективний	«Снігами вітровінь поля відволочила»

95.	Зорехмарному	Склаано-суфіксальний	«Вже небо не біжить тим синьо-білим бігом…»
96.	Згаром-перегаром	Складання основ	«Над гаєм хмара руку простягає…»
97.	Переяр'я	Усічення морфем, флективний	«Над гаєм хмара руку простягає…»
98.	Бабаюка	Суфіксальний	«Ви, як стежка, кохана…»
99.	Півпримара	Складання основ	«Безневинним жовтавим гроном…»
100.	Верболоззям	Складання основ	«У лісі темно. В лісі ніч…»
101.	Гримінь	Суфіксальний і флективний	«Але було вже пізно мальвам…»
102.	Підзор’ї	Складання основ	«Ти, сивий лісе в сутіні прозорій…»
103.	Сумовинні	Суфіксальний	«На лист, на сніг, на квіт, на тіні…»
104.	Мрійва	Суфіксальний і флективний	«Кінотриптих»
105.	Гора-мозоль	Складання основ	«Триптих»